

Talijan-
su ovih
tesne ski
engleskih
kim škol
jzik.
(Iz fašističke štampe)

STUDIJSKA KNJIZNICA
LJUBLJANA, Poljanska cesta

U rezolucijama upućenim en-
gleskoj vladi Talijani na Malti
naglašuju, da će se za obranu
svoje jezika u školama odluč-
no boriti i žrtvovati svo, pa
makar i — živote.
(Iz fašističke štampe)

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

»ISTRA« izlazi svakog tjedna u petak. — Uredništvo i uprava nalaze se u Zagrebu, Masarykova ulica 28. II. — Broj čekovnog računa 36.789.

Pretpata: Za cijelu godinu 50 Din; za pol godine 25 Din; za inozemstvo dvo-
struko; za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglasi se računaju po cjeniku.

Štrosmajer i Istra

Između Osijeka i Djakova s jedne, i mog dragog užeg zavičaja Istre s druge strane, postoji odavna jedan, od mnogih nezapažen, narodno-kulturni vez, čiji je tvorac najveći sin Osijeka i najslavniji biskup Djakova, neumrla Štrosmajer.

Po Štrosmajeru znali smo mi, istarski Hrvati i Slovenci odavna za Osijek i za Đakovo. Misao na Štrosmajera činila je dva mjesca našim srcu mila i draga.

Rodoljubivo Štrosmajerovo srce, visoki um i plemenita njegova desnica obuhvatali su sve Hrvate, Srbe i Slovence, a najznačajniji je dar, koji je poklonio trojnoj ovoj braći, sinovima jedne slavenske majke: Jugoslavenska Akademija.

Istra, kao i sve ostale njene posestrime, odavna je osjetila Štrosmajerovo srce i desnicu.

Kad je godine 1870 počeo izlaziti u Trstu prvi list za istarske Hrvate »Naša Sloga«, Štrosmajer se često sjećao ovog mnogoznačnog lista za naš preporod, a i prvi urednik »Naše Sloge« pop Ante Karabaić, Štrosmajerovom je preporukom i nastojanjem, postao kanonikom Sv. Jeronima u Rimu.

Kad se u starodrevnom gradu Kastvu osnovalo 1847 godine prvo hrvatsko potporno djačko društvo »Bratovština hrvatskih ljudi u Istri« prvi je bio Štrosmajer, koji je ovom društvu pritekao u pomoć.

Prva hrvatska gimnazija u Istri, u Pazinu, otvorena 1898 godine, broji Štrosmajera među svoje prve dobrotvore, a poslije kratkog vremena, sa još većom svotom, sjeća se hrvatskoga konvikta u istome gradu.

Kad je četa istarskih rodoljuba (Vitezić, Laginja, Spinčić i dr.) osnovala 1849 god. »Društvo Sv. Cirila i Metoda za Istru«, prvi je bio Štrosmajer, koji je bogatim darom pritekao Društvu u pomoć.

Godine 1864, kad je Štrosmajer osnovao zakladu za siromašne učenike riječke gimnazije, izričito je naglasio u trećoj tački zaklade: »Potpore se imaju davati učenicima iz Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Istre i Kvarnerskih otoka, koji su od Hrvata rodjeni i koji su sami dušom i srcem Hrvati«.

Prilikom osnivanja prvih narodnih društava »Hrvatska čitaonica« i to godine 1870 u Velikom a 1887 u Malom Lošinj, što je bio u ono doba za one krajeve narodni događaj prvoga reda, eto nam Štrosmajerove mecenatske ruke, koja podupire sve ustanove.

Plemenitu Štrosmajerovu desnicu osjetila je i »Hrvatska čitaonica« u Puli, kao i većina drugih naših društava.

Štrosmajerovom je pomoći Dragutin Parčić, franjevac u Krku, postao 1876 god. kanonikom Sv. Jeronima u Rimu, te se tako mogao sav posvetiti novom izdanju staroslovenskog — glagoljskog — misala, koji je izašao 1893.

Godine 1883, po Štrosmajeru uvedene časne sestre sv. Križa u Djakovu, dolaze u Veliki Lošinj, a godine 1888 i u Mali Lošinj.

U raznim znamenitim govorima, naročito 26. septembra 1860 5. jula 1861, zatim u godinama 1865 i 1866 u bečkom carevinskom vijeću, u zagrebačkom saboru i u budimpeštanskom saboru, zauzima se Štrosmajer za potlačen naš narod u Istri, oštro kritikuje vladinu politiku, te preporučuje sjedinjenje sa Hrvatskom.

A ko bi izbrojio sva Štrosmajerova dobročinstva učinjena Istri kao i cijelom našem narodu?

Nije bilo glavno samo materijalna pomoć darežljive Štrosmajerove ruke, nego i pomisao ko pruža tu pomoć, iz čijeg srca i uma dolazi s materijalnim darom plemenita riječ prvoga sina hrvatskoga naroda.

Prvi narodni buditelj Istre, biskup Juraj Dobrila (1812—1882) bio je odličan Štrosmajerov prijatelj i saučelnik u bečkom Augustineumu, pa je dočimje sa Štrosmajerom bio u jednom saboru u glasovitom Vatikanskom Koncilu 1870.

Štrosmajer je znao dovesti u harmoničan sklad hrvatstvo, jugoslovenstvo te bratska čuvstva kršćanske ljubavi i snosljivosti prema braći pravoslavne vjere, da mu se moramo diviti. Svoje idealu unijeti u jedinstvu crkava posvetio je velelipeji hram u Djakovu, a ovaj ga je ideal rukovodio kad je 1888 god. čestitao Rusima 900 godišnjicu krštenja.

Da se još bolje shvati kako se kod nas u Istri u počast Dobrili spajala i počast Štrosmajeru, evo jednog od mnogih pozdrava našega naroda Dobrili, a iz pera istarskog pjesnika, sada blagopokojnog Ante Kalca:

»Sama tvoja krepost, Djuro — trudnom stazom trnja, punom — put ti otvori časti — pun nauke, dobrote i ljubavi — Ti vodiš k Bogu nježnim srcem, blagom rukom —

Vijesti iz Julijske Krajine

TRŠČANSKI TRGOVAC PRELOG NIJE PUŠTEN IZ ZATVORA.

Trst, marta 1932. — U jednom od posljednjih brojeva »Istre« bilo je objavljeno da je u Trstu uhapšen ugledni trgovac i dobrotvor Prelog. U jednom daljnjem broju objavljeno je, da je Prelog pušten na slobodu. To međutim ne stoji. Prelog je još uvijek u zatvoru i njegova je sudbina neizvjesna.

ZASTO PADA TRŠČANSKO PUČANSTVO

Trst, marta 1932. — Prošlih dana objavljena je statistika tršćanskog pučanstva koncem januara ove godine, pa se je konstatovalo, da je u posljednji mjesec dana broj tršćanskog pučanstva osjetljivo pao. Koncem decembra 1931. u Trstu je bilo 250.157 stanovnika, dok ih je koncem januara 1932. nabrojeno samo 249.938. — Tršćani su se tim ciframa uzbunili. »Il Popolo di Trieste« nastoji da ih umiri, pa tvrdi, da je to uslijed toga, što u januaru obično umire velik broj starih ljudi. A jedan od daljnjih uzroka je u — iseljivanju. U posljednje vrijeme naime mnogo radne snage, koja je ostala bez posla napušta grad i povlači se u rodna sela ili u inozemstvo da traži posla. »Popolo« kaže, da je to prirodna pojava... Taj list ima i drugih »argumenata«, da utješi tršćane, koji su se zaprepastili padanjem broja stanovnika. »Popolo« naprimjer kaže, da se ne treba uzrujavati, jer i onako broj, koji je konstatiran 21. aprila 1931. a prema kojem ima u Trstu 250.723 stanovnika, — legalno važi do 20. aprila 1936. Zašto da se tršćani zabrinjavaju za cifre, koje se u tom međuvremenu iznose? Te cifre i onako legalno ne znače ništa... —

VELIKO ISELJIVANJE IZ TRSTA.

Trst, marta 1932. — »Il Popolo di Trieste« donosi jednu vijest, iz koje vidimo, da su u mjesecu decembru Trst i Palerno jedina dva grada u Italiji, u kojima je broj iseljenih stanovnika veći od broja doseljenika. Tog mjeseca iz Trsta se je iselilo 199 ljudi više, nego što ih se je uselilo.

NOVI FAŠISTIČKI SEKRETAR U BOVCU.

Gorica, marta 1932. — Dosadnji fašistički sekretar u Bovcu Amilcare Venturini bio je ovih dana službeno premješten, pa je na njegovo mjesto postavljen inž. Pompeo Besozzi.

SAKUPLJANJE NOVČANIH PRILOGA ZA BALILU.

Gorica, 1932. — U posljednje vrijeme po Goričkoj su okolici razni individui s falsificiranim dokumentima sakupljali novčane priloge za balilu — organizaciju. Pretsjedništvo goričkog pokrajinskog komiteta bilo je prisiljeno, da izda okružnicu, kojom upozorava sve tvrtke i privatnike, da je za balila-organizaciju autorizovan sakupljač novčanih prinosa i darova Giuseppe Sossol, a svi drugi, koji bi se prikazali s tom misijom. lopovi su, koje treba uhapsiti.

suze otireš tužnom i ubogome — Vrućim plamom srca svoga — zemlju s nebom družiti haješ — sklada vjerom roda svoga — braću družiti ne prestaješ — Čašću, djelom i imenom — Slavnog muža Štrosmajera Ti si slika — Koga slavi svojim Mecenom Jugoslavija svakolika... —

Štrosmajer je osobito cijenio Dobrila, i često je govorio, da je on »Bogom samim poslani apostol Istre«.

Drugi veliki i odani Štrosmajerov prijatelj iz Istre bio je sada pokojni dr. Dinko Vitezić prvi hrvatski narodni zastupnik u carevinskom vijeću u Beču.

Sljedbenik Štrosmajerove škole, naš se Vitezić bio sav zanio za narodno jedinstvo, te je u ona za nas teška vremena izustio značajne riječi: »Jugoslavija je moj ideal«.

Kad je Štrosmajer od 1866 do 1882 godine gradió hram u Djakovu »Slavi Božjoj jedinstvu crkava, ljubavi i slogi naroda svoga«, htio je da i Istra bude za uvijek zastupljena u hramu gospodnjem tvrdim njezinim kamenom kojim su podignuta četiri oltara, i to: M. Božja, sv. Josipa sv. Cirila i Metoda i sv. Ivana Nepomuka. Iz istarskog su kamena i ona četiri podnožja, na kojima stoje četiri stuba, koji drže glavni oltar, to remek djelo djakovačke katedrale.

Biskup Štrosmajer htio je time reći svojim nasljednicima: »Kad se penjete po stubama svetim do »Sancta Sanctorum« znajte, da se vašim haljinama dotičete tvrdog kamena Istre — neka misao vaša poleti tada do one krajnje zapadne straže

MNOGO POŽARA U GORIČKOJ.

Gorica, marta 1932. — Prvog tjedna ovog mjeseca planula je u Goričkoj na više mjesta šuma. Tako je planula šuma i u Rihermbergu na imanju kontese Lantier Levetzof. Uništeno je 700 stabala murve. Kod Ajdovščine je požar uništio jednu kuću.

JEDAN POŽAR U ŠEMPASU.

Gorica, marta 1932. — U kući Antonije Cukato u Šempasu razvio se je požar, koji je uništio sve pokućstvo i 20 kvintali sjena. — Šteta iznosi 20.000 lira. Požar je prouzrokovao jedan nepoznat čovjek, koji se je bio sklonuo u kući, a zatim naglo nestao. Karabinjeri ga traže.

DVA DOGAĐAJA U STAROJ ITALIJI.

Trst, marta 1932. — »Il Piccolo della sera« od 3. marta donosi telegram iz Napulja, u kojem kaže, da je tamo antifašista Luigi Gianoli na ulici nožem smrtno ranio milicionera Marina Carmine od 138 legije. — U jednom telegramu iz Sasari isti list javlja, da je u selu Villanova Monteleone na Sardiniji iz puške pucano na podeštata Antonia Spezzigu. Podeštati je ranjen. —

SASTANAK SVIH PODEŠTATA SEŽANSKE ZONE.

Trst, marta 1932. — Dne 2. marta sastali su se na jednu konferenciju svi podeštati sežanske zone. Pretsjedao je Grazioli. Raspravljalo se je o ekonomskim prilikama. U večer istog dana imao je konferenciju sežanski fašistički direktorij. Raspravljalo se je o dosađanjem radu fašizma u zoni i novoj akciji i zaključeno je da se 150 lira upotrebi za ishranu gladne djece u sežanskoj okolici.

SMRT VRIJEDNOG STARINE.

Medulin, marta 1932. Dne 4 marta umro je u Medulinu najstariji čovjek u našem mjestu, Grgo Grakalić u dobi od 92 godine. Pokojni Grakalić poznati naš starina bio je još iz svoje rane mladosti poznat kao čestit čovjek i dobar rodoljub, te je ove svoje vrline sačuvao i u svojoj dubokoj starosti. Bio je čovjek koji je vrlo dobro poznavao gotovo čitavog Kačića, te je vrlo rado pjevao napamet kadgod mu se prilika pružila Kačićeve pjesme iz »Razgovora ugodnog naroda slovinskog« te je i radi toga došao u mjestu na glas i bio dobro poznat kod starih i mladih. Odgojio je više djece kao poštene i vrle naše ljude. Neka je slava našem starini koji nije do zadnjeg časa prestao vjerovati u bolju budućnost Istre i u toj nadi preselio se u vječnost. Slava pokojnom Grgi Grakaliću.

JEDNA VELIKA KARABINJERSKA KASARNA U TRSTU.

Trst, marta 1932. — Na posljednjoj sjednici tršćanskog pokrajinskog administrativnog vijeća je zaključeno, da se ima kupiti jedan teren u gornjoj Chiarboli, da bi se mogla izgraditi jedna velika kasarna za karabinjere.

PLANULA JE JEDNA ŠKOLA.

Gorica, marta 1932. — »Il Popolo di Trieste« od 4. marta donosi vijest iz Čepovana, da je u noći 3. marta požar uništio školu u Gornjoj Lokavici. Škola se je nalazila u zgradi, koja je bila vlasništvo Antona Mraka. Na tavanu škole je bilo sjeno. U toj zgradi se je na večer održavao fašistički tečaj za odrasle, pa se sumnja, kaže »Popolo«, da je koja iskra iz dimnjaka pala na krov i prouzrokovala požar, koji se je razvio u — 2 sata poslije ponoći. Kad je požar bio već dosta jak probudili su se vlasnici, požurili su se, pomognuti od učitelja Josipe Grižetić i Marije Risdorfer, te mladih fašista Augusta Pavšića i Leopolda Mraka, da iznesu školski materijal iz zgrade. Inače je kuća sasvim izgorjela.

DVIJE DJEVOJKE OSUĐENE ZBOG PRELAZA GRANICE.

Gorica, marta 1932. — Dvije sestre, Marija (22 godine) i Alojzija Breščak (19 godina) iz Baniške Planote nedavno su bez putnice prešle granicu u namjeri, da u Jugoslaviji traže posla. Ali bile su nesretne i nisu odmah našle posla, pa su se vratile natrag u Julijsku Krajinu. Ali kad su došle na granicu, oko Hotedršice, bile su uhvaćene od milicionera i uhapšene. Milicioneri su podnijeli sudu prijavu, pa su Breščakove bile predvedene pred sud u Ajdovščini. Bile su osuđene svaka na šest mjeseci zatvora i 2000 lira globe. Uložile su utok i bile su pozvane na novo sudjenje u Gorici. Gorički tribunal reducirao je kaznu na 3 mjeseca zatvora i 100 lira globe.

NOVI DEKRETI O PROMIJENI PREZIMENA

Trst, marta 1932. — Tršćanski prefekt potpisao je opet nekoliko desetaka novih dekreta, kojima se slovenska prezimena pretvaraju u talijanska. Tako je pretvoren: Bambič u Bembo, Biekar u Beccari, Trinajstić u Trinatti, Bužić u Buzzl, Černik u Cesini, Černik u Cesini, Keber u Cabrera, Kinčić u Quinti, Kval u Cavalli (I), Cijak u Ciano, Kocjančić u Coceani, Kokelj u Ciocchelli, Čus u Chiussi, Debeljak u Debelli, Dujmić u Dominici, Perot u Berti, Erdjave u Eriani, Godnič u Godelli, Jazbec u Tasso, Moravek u Morandi, Rampaček u Rampati, Soršič u Sori, Zdaržil u Sarsilli itd.

JEDAN ZANIMIV PROCES PRED TRŠČANSKIM TRIBUNALOM

Trst, marta 1932. — Dne 7. aprila otvara tršćanski Tribunal svoje ovogodišnje zasjedanje. Prvi proces vodit će se protiv dvojice mladića, fašista iz Livorna, Lodovica Bucciarellija i Giannina Ginottija, koji su u aprilu 1931. u Sv. Ivanu kod Trsta ubili Cezara Covi-ja. Taj je proces već započeo, i to oktobra 1931., ali je bio odgođen, zato jer je svjedokinja Rijavec navodno krivo svjedočila. Za ovaj proces vlada u Trstu veliko zanimanje.

hrvatskoga naroda, naročito u danima kad je tvrda sudbina bude gonila. Ne zaboravite Istru! Pružite joj utjehu i pomoć«.

Proročki duh velikog Štrosmajera kanda je u dalekoj budućnosti čitao u knjiži sudbine zao udes, koji će Istru snaći, pa je sa uzdanim kamenjem u svojoj divnoj katedrali dao na znanje mladim pokoljenjima, da na Istru ne zaborave, jer je Istra naša, a istrani krv naše krvi.

»Ljubav se ljubavlju vraća«, pa su i istarski Hrvati nebrojeno puta dali slajnih dokaza svojih osjećaja ljubavi i poštovanja, koja su vladala u njihovim srcima prema velikom Štrosmajeru. Godine 1867. prva hrvatska čitaonica u Istri u Kastvu, imenovala je Štrosmajera svojim počasnim članom, a njenom primjeru sljedovalo je više drugih narodno-kulturnih ustanova. Štrosmajerova je slika krasila domove naših istaknutih ljudi i Štrosmajer je često vidio oko sebe odlične posjetnike i poštovatelje iz Istre, koji su se, okreplejri novom vjerom u narodnu budućnost, vraćali iz njegovih dvorova u svoju Istru.

Istarski su Hrvati sa ushićenjem pratili sav golemi narodno-kulturni rad Štrosmajera, i svakom zgodnom prilikom, svojim pozdravima oni mu izražavali svoju ljubav i naklonost; prilikom osnivanja Jugoslovenske Akademije, Sveučilišta, Galerije slika, i ostalih mnogobrojnih ustanova, naročito prilikom podignuća velebnog hrama u Đakovu, s kojim je Štrosmajer pribavio svom hrvatskom narodu odlično mjesto među kulturnim narodima Evrope.

Istarski Hrvat, Mate Gršković, ravnatelj Osječke gimnazije, zanosno je pozdravio Štrosmajera, kad je 1875. godine slavio 25. godišnjicu biskupovanja, a preko organa istarskih Hrvata — »Naše Sloge«.

Isto tako »Naša Sloga«, prilikom 50 godišnjice njegovog svećeničkog djelovanja, pozdravila je Štrosmajera, naglasivši: »da Štrosmajer nije svećenik, ne bi mogao biti ono što jest, niti učiniti ono što je učinio!«

Na čelu deputacije istarskih Hrvata, koji su došli u Đakovo, prilikom 50 godišnjice, da se poklone Štrosmajeru, bio je časni starina i njegov intimni prijatelj Dr. D. Vitezić. Slučaj je htio i ovom prilikom, kao i prije 25 godina, da ravnatelj Osječke gimnazije bude istarski Hrvat — prof. Raibar — i da on pozdravi u ime Istre Štrosmajera.

Kad se providjenju Božjem — 8. aprila 1905. — svidjelo lišiti nas Štrosmajera, ja sam se nalazio u svom rodnom mjestu, Malom Lošinj, koji se bio sav u crno zavio. Izdali smo čuvstvenu posmrtnicu, i dali odslužiti svečane zadušnice, po tadašnjem župniku, a sada biskupu u Splitu, Dr. Kvirinu Bonefatiću.

Crnina, u koju se onda zaodjenula Istra, nije se sa svim nikad ni skinula, a kobni kasniji događaji, do vrhunca Golgote, povećali su njenu bol i potjerali bezbroj njene djece po svijetu, da se bore i krst svoi nose.

Ante Belanić

PAPA ODLIKUJE FRANCESCA GIUNTO.

Trst, marta 1932. — Fašističke novine donose vijest i zanosne komentare o visokom odlikovanju »San Piano«, koje je Sv. Otac Papa podijelio Francescu Giuntu za velike zasluge.

UHVAĆEN NA GRANICI

Gorica, marta 1932. — Kako javlja »Il Popolo di Trieste«, na granici blizu Idrije bio je početkom ovog mjeseca uhvaćen Josip Gantar Matejev, star 35 godina iz Petroka. Odveden je u idrijske zatvore.

TURISTIČKI PROMET U POSTOJNI.

Postojna, marta 1932. — Objavljene su cifre o turističkom prometu u Postojni kroz godinu 1931. Prema tim ciframa opada se, da je turizam u Postojni u opadanju. U godini 1931. promet je upoređen s godinom 1930. pao za 17,3 posto. Opada naročito posjet iz stranih država.

SUDBINA »BANCA COMMERCIALE TRIESTINA«.

Trst, marta 1932. — Službena »Gazzetta Ufficiale« od 3. marta donosi dekret, kojim se određuje da se »Banca Commerciale Triestina« inkorporira u milansku »Banca Commerciale Italiana«. Ta inkorporacija proglašuje se »od javnog interesa«.

FASCIO FEMMINILE ORGANIZUJE PROPOVIJEDI U ŠKEDNJU

Trst, marta 1932. — Na inicijativu ženskog fašja i uz pomoć fašističke organizacije »Luigi Casciana« organizovan je u Šklednju na periferiji Trsta jedan ciklus crkvenih korizmenih propovijedi. Propovijedao je jedan talijanski jezuita.

TRAŽE IZLAZ U — KINESKOM RATU

Trst, marta 1932. — »Piccolo« donosi ovu obavijest kineskog konzulata u Veneciji: »Dnevno stizavaju ovom konzulatu bezbrojne ponude, naročito iz Veneta, Julijske Krajine i Tridentinske Venecije, od ljudi, koji žele da uđu u kinesku vojsku. Prema dispozicijama poslanstva u Rimu, zahvaljujući, upozoravamo, da se ne može nikoga primiti u kinesku vojsku.«

OSNOVNE ŠKOLE U TRSTU NEKAD I DANAS.

Trst, marta 1932. — Pod gornjim naslovom »Il Popolo di Trieste« od 4. marta 1932. jedan opširni članak, u kojem govori o prošlosti školstva u Trstu i okolici. U tom se članku na početku kaže, da je tršćansko općinsko vijeće učinilo 1861. jednu veliku pogriješku iz praznog sentimentalizma, kad je određeno, da se u škole u gradu uvede kao nastavni jezik talijanski, a u pokrajini slovenski. Time se je, navodno htjelo učiniti akt prijateljstva prema doseljenim Slavenima, koji su se s Talijanima borili protiv austrijskog centralizma. Kako »Popolo« misli, time se je moralno odijelilo grad od sela, a to je velika pogriješka, koju se je moglo izbjeći time, da se je talijanski jezik u seoskim školama uveo bar kao oblagatni predmet. Time, što se je dozvolilo slovenski jezik kao nastavni u školama nije škola postala slovenska samo u provinciji, nego su Slovenci čak i u Trstu počeli da traže i osnivaju svoje škole. Godine 1914 bilo je stanje škola u Trstu i okolici ovako: 20 talijanskih, 12 slovenskih, 4 njemačke, 1 srpska, 1 grčka. Na ove cifre »Il Popolo« u svom članku kaže: »Povera Trieste! — Ali radostan je, što može da iznese stanje od 1932., prema kojemu u Trstu i okolici postoje ove škole: 31 talijanska, 1 njemačka, 1 grčka, 1 srpska.

»Popolo« kaže, da ova homogenost u pogledu škola sasvim odgovara etničkoj homogenosti Trsta i okolice. To dokazuje, da je Trst napokon nacionalan i ne više »paese di tutti e di nessuno«, nego grad, koji sasvim prirodno i historijski, a pogotovo po svojoj 20 stoljeća staroj latinskoj kulturi, pripada Italiji.

ŠEGRTSKA ŠKOLA U SV. PETRU NA KRASU.

Rijeka, marta 1932. — Pod protektoratom pokrajine, konzorcija za tehničku nastavu i sretstvima tršćanske provincije otvorena je u Sv. Petru na Krasu jedna šegrtska škola. Fašističke novine pišu o velikom značenju te škole u drugorodnoj zoni, gdje je škola u svim svojim stepenima prvenstveno nosilac novog duha i talijanske nacionalne svijesti.

PROTIV UPOSLENJA RADNE SNAGE SA SELA.

Pula, marta 1932. — U Puli i okolici vlada velika nezaposlenost i mizerija. Kako piše »Corriere Istriano« pred pučkim kuhinjama i ustanovama, koje dijele pomoć siromasima stoje u kolonama stotine i stotine nezaposlenih radnika. Sad se govori, da će gradska općina započeti s radovima za kanalizaciju grada, a ima da se proširi i gradsko groblje. »Corriere Istriano« pozdravlja zanosno tu inicijativu, ali upozorava općinu, neka na te radove ne uzme ni jednog radnika sa sela, kao što se je to do sada činilo, jer su radnici sa sela jači i sposobniji za teške javne radove. Treba zaposliti isključivo građane, kaže »Corriere Istriano«, koji umiru od gladi, dok oni na selu, iako nemaju posla, imaju bar komad zemlje ili kućicu. A na koncu i pravo je, da se građani bune protiv uposlenja radne snage sa sela, jer će radovi biti financirani iz općinske kase, u koju plaćaju poreze baš građani.

VELIKA KORIST OD MLJEKARSKE CENTRALE U PULI.

Pula, marta 1932. — U Puli ima doskora da se ustanovi jedna državna mljezarska centrala, u koju će svi producenti mlijeka da daju mlijeko, jer privatno ne će smjeti da ga prodaju. U Puli se prodaje dnevno oko 25 hektolitara mlijeka. To je jedno vrelo zarade za okolna sela i srednju Istru, odakle takodjer mnogo mlijeka dolazi u Pulu. Pitanje te centrale tretira se u pulskoj štampi, pa iz tih članaka razbiremo, da se danas mlijeko u Puli prodaje po 1 litru i 10 centezima, a kad se osnuje centrala producenti će morati da toj centrali daju mlijeko po 60—70 centezima, jer inače centrala ne bi mogla da posluje i da odgovara svojoj svrsi.

NOVI PODEŠTATI U PAZINU, BUZETU I KANFANARU

Pazin, marta 1932. — Dekretom od 5. o. m. puljski je prefekt odredio ova premještenja podestata: Dr. Nicolo Quarantotto iz Buzeta u Pazin; Bruno Afri (Afrić) iz Kanfanara u Buzet. Kanfanar ostaje momentalno bez podeštata, a dok taj bude imenovan općinom će upravljati kao prefekturni komesar Angelo Benardelli. Do ovih premještenja je došlo uslijed afere, koja je otkrivena u pazinskoj općini i u vezi sa sukobom Camus-Colombo, o čemu je »Istra« već pisala.

»ŽUPNICI, KOJI PRETVARAJU SVOJA PREZIMENA U TALIJANSKU FORMU«.

Pula, marta 1932. — Pod tim naslovom donosi »Corriere Istriano« od 6. marta ovo: »Doznajemo od Prefekture da su sljedeći svećenici zatražili promjenu svojih prezimena u talijansku formu:

Don Jakov Cecinović u Cecino; Pietro Maričević u Maricchio; Don Paolo Marinović u Marini; Don Antonio Nikolić u Niccoli. Raduje nas taj čin spomenutih svećenika, koji su ne samo iz vlastite volje zatražili promjenu prezimena, nego su tim činom, uzevši u obzir položaj, koji imaju među pučanstvom, dali povjerenom stadi najbolji primjer.«

PREDVOJAŠKA VEŽBANJA

Trst, marta 1932. — Cestne tekme u teknu na najveć 3,5 km prijelejo sedaj fašistične organizacije po vsej Julijski Krajini. Najboljši tekač dobi premijo 500 lir. Te tekme spadajo k vojaškemu vežbanju v predvojaških tečajih. V zadnjih dneh je bilo tudi več smuških tekem posebno v planinskem svetu Črnege vrha nad Idrijo.

REZULTATI »UMANITARIE«

Gorica, marta 1932. — Dne 29 februara obavljani su ispiti u večernjoj školi za odrasle »drugorodce«, koju uzdržava i vodi u Čepovanu organizacija »Umanitaria«, o kojoj je »Istra« već više puta pisala. Od 32 polaznika tečaja na ispitima je prošao 31. Fašistička štampa piše zanosno o značajnim uspjesima ovog tečaja za »drugorodce«.

SVI ONI, KOJI SU BILI RJEŠENI U PROCESU JELINČIĆ-SPILIGOJ — SAD SU KONFINIRANI...

Gorica, marta 1932. — Kako fašistički listovi javljaju, osuđeni su od komisije za konfinaciju svi oni učesnici u procesu Jelinić-Spiligoj i drugovi, koji nisu bili osuđeni, jer im se nije mogla dokazati nikakva krivnja.

KRIZA GORIŠKOG SADJARSTVA

Gorica, marta 1932. — Fašistički listi pišejo: Z izvoznega trga v Gorici je bilo razposlano lani na razna notranja in zunanja tržišča 59.255 stotov sadja in zelenjave v vrednosti 7.781.867 lir. Napram predlanskemu izvozu je bilo blaga za 6.457 stotov več, toda vrednost se je zmanjšala za 69.640 lir, ker so se znatno znižale cene skoro vsem pridelkom. Precej goriškega sadja in zelenjave je šlo na italijanske trge po skranjsko nizki ceni. Preko Trbiža so se izvažali pridelki v Avstrijo, Madžarsko, Čehoslovaško, Poljsko, Nemčijo, Švicu, Francijo in Anglijo. Tudi v Jugoslavijo pride vsako leto nekaj goriške zelenjave in sadja. Pred vojno je bil goriški izvoz preko Podbrda v Srednjo Evropo sijalen vsled brzega prevoza blaga in dobro aranžirane razprodaje. V novih razmerah, ko je goriško blago vezano na italijanska tržišča, zasluži goriški kmet s sadjem in zelenjavo že zaradi tega manj, kakor prejšnje čase, neglede še na sedanje posebne prodajne težkoče.

TRGOVINA V GORIŠKI POKRAJINI

Gorica, marta 1932. — Trgovina v goriški pokrajini propada rapidno. Konkurz sledi konkuru po mestih in na deželi. Glavni odjemalec, poljodelec, je obubožal. Te dni sta nehali posloovati v Gorici trgovini Golša in Peteani, v Črnem vrhu nad Idrijo pa je zaprl svojo prodajalno z blagom T. Lukman.

FILIPPO DE CICCIO PROMOVIRAN

Pula, marta 1932. — Prošlih je dana bio promaknut u čin centuriona milicije Filippo De Ciccio, na daleko čuveni vođa fašizma u Medulinu. De Ciccio je kao učitelj i kao fašista učinio na Puljštini u »drugorodnoj« zoni velikih usluga fašizmu. Došao je kao obični karabinjer u Premanturu i samo za zasluge bio postavljen za učitelja, a neko vrijeme je bio i upraviteljem općine. Sad je, eto, u miliciji dosegao rang kaptana.

NOVI GROBOVI.

Gorica, marta 1932. — Na Slapu pri Vipavi je po kratki bolesti umrl u starosti 67 let po vipavski dolini splošno poznani posestnik Jože Ferjančič, očim znanege trgovca Al. Lavrenčiča v Cerknici. Naj v miru počiva!

HRIPA V TRSTU.

Trst, marca. Zima in zlasti februarški mraz, ki je bil letos precej, hud, sta močno vplivala na zdravstvene razmere v Trstu. Sicer se v precej širokem obsegu, vendar je letos pokazala vse znake epidemije. Po uradni statistiki je v preteklem mesecu umrlo okrog 435 ljudi. Dne 21. februara je dosegla umrljivost svoj maksimum s 37 primeri. Od teh je treba skoro eno tretjino pripisati hripi in njenim komplikacijam. Zdravniki sodijo, da je influenza napadla skoro 10 odstotkov tržaškega prebivalstva. V šolah izostaja skoraj polovica dece, v uradih je opažati pomanjkanje delovnih moči. V tržaški bolnici pri Sv. Mariji Magdaleni je 400 bolnikov, ki jih je napadla hripa. Mestni higijenski urad za enkrat še ni izdal nikakih posebnih higijenskih dekretov, ker pričaknje, da bo bolezen kmalu ponehala. V splošnem ni težkega značaja.

DOBRODELNOST V TRSTU

Trst, marca 1932. — Dobrodelna kongregacija v Trstu je izplaćala v letošnjem januarju revežem denarnih podpora za 87.203 lire. Razdeljenih je bilo dalje 90.845 porcij prehrane. Kongregacija vzdržuje več institucij, ki so vedno docela zasedene. V njeni ubožnici je 776 oseb, na postaji za berače se jih zgledi vsak dan okrog 200. Poleg kongregacije skrbijo v letošnjoj zimi za reveže tudi kuhinje fašistične organizacije, v katerih pa je hrana zelo slaba.

CIJENE NA PAZINSKOM SAJMIŠTU

Pazin, marta 1932. — Na sajmu od 1. marta u Pazinu seljaci su nudili na prodaju 348 volova, 407 krava, 69 telaca itd. Goveda su bila po 200—220 lira kvintal žive vage, krave po 150 do 210, telci po 260 do 300 lira... Sijeno je bilo po 15 do 25 lira kvintal.

NOVE VOJAŠNICE V IDRIJI

Idrija, marca 1932. — Dela pri idrijskih novih vojašnicah se bližajo koncu. Vojaštvo bo tekom marca zavzelo prostore. Rudniško skladišče, ki je doslej služilo za vojašnico, se namerava preurediti za veliko rudn. prodajalno, ki naj bi bila pod okriljem »Dopolavora«. Ta načrt je g. Mutto osnovao kmalu po prihodu u Idrijo, imel pa je zapreke, katere upajo, da bodo sedaj odstranjene.

DEGRADACIJA JURIIJA VEGE

Idrija, marca 1932. — Idrijska občina namerava odstraniti kip matematika Jurija Vega, ki se nahaja nad glavnim vodom bivše državne realke. Na njegovo mesto pride kip zdravnika Scappolija, ki je živel u Idriji v preteklem stoletju. Že prej je bila odstranjena spominska plošča, ki se je nahajala pred glavnim stopnišćem.

BANČNI POLOM V ITALIJI.

Trst, marca 1932. — Iz Milana poročajo, da je banka Unione Bancaria Nazionale u Bresciji prišla u plaćilne teškoće. Ta bančni zavod ima 25 milijonov lir glavnice in 296 milijonov lir vlog. V provinciji ima 170 podružnic. Banka je stavila predlog za prisilno poravnava.

SMRT

Idrija, marca 1932. — Dne 15. febr. je umrl u Ledinah posestnik Janez Brenc. Bil je dober gospodar in vrlo zaveden mož. — Prihodnji dan pa je na Gorah nad Idrijo preminula posestnica Kolenc Frančiška, ki je dva dni preje obhajala zlato poroko. — Naj v miru počiva!

ZMRZNIL V SNEGU

Gorica, marca 1932. — V ponedjeljek 22. febr. so našli na Kočevju pri Vojskem, napol zmrznjenega 30-letnega posestnikovega sina Julija Vončina iz Čekovnika. Oležal je zvečer ob 9, našli so ga zjutraj ob 5, nakaž je bil u obupnem stanju prepeljan u idrijsko bolnišćico.

DRAGINJA

Trst, marca 1932. — Zaradi nove carine na koruzo je cena tega žita poskočila. Stot koruze na drobno stane 85 lir, medtem ko prejme kmet kvećjemu 50 do 60 lir za hektoliter vina, ako se mu ga posreći prodati. Zaradi carine so prizadeti vsi kraji u tržašćem zaledju, ker producirajo silno malo koruze, ki je neobhodno potrebna za prehrano prebivalstva.

»NAREČJA IN JEZIKI OB MEJAH ITALIJE«

Trst, marca 1932. Znana družba za italijansko propagando »Dante Alighieri« primaša u svojem zadnjem buletinu članek »Narečja in jeziki ob mejah Italije«. Pisec M. Bartoli navaja, da je Slovanov u Italiji mnogo manj kakor pol milijona in da predstavljao komaj 1 odstotek vsega italijanskog prebivalstva. Kljub temu pa so najvećja manjšina u Italiji Nemcev je za polovico manj (0,5 odst.) in Albancev še manj (0,2 odst.).

PROMET TRSTA

Trst, marca 1932. — Uvozne omejitve in prepovedi raznih držav napram tućjemu blagu povzročajo tržašćemu trgu znatno škodu. »Popolo di Trieste« je te dni ugovoril, da nadaljuje Trst u sedanjih gospodarskih zmerah normalno svoje trgovske operacije samo z Nemćijo in Jugoslavijo.

PREMESTITEV OBČINSKEGA DELOVODJE

Idrija, marca 1932. — Kot delovodja pri idrijski mestni občini je bil doslej namešćen Anton Voncina (Voncina). Na njegovo mesto je prišel Cesare Galinberti.

PREDVOJAŠKI TEČAJI

Predvojaških tečajev u goriški pokrajini se je udeleževalo 580 nabornikov. Preizkušnje pred vojaško komisijo je prestalo 550 fantov. Častniki so ugotovili najboljšie izvežbanje po slovenskih središčih.

SLOVENCIPRI FAŠISTIČNIH SMUŠKIH TEKMAH

Gorica, marca 1932. — Pri fašističnih smuških tekmah na Lokvah nad Gorico so se odlikovali Slovenci Miklavčič, Cej, Perat, Pavšič, Hrast, Medved, Skok, najboljši je bil Vladimir Matelić iz Kobarida, ki je dovršil 13 km v eni uri, 5 minutah in 50 sekundah. Italijanski udeležniki so ostali u ozadju.

ISTRSKO VINO

Trst, marca 1932. — Na sedanjem istrskem teritoriju se je pridelalo pred vojno okoli 450 tisoć hl vina, sedaj se ga pridelalo okoli 290.000. Gospodarski člankarji opozarjajo na nove razmere, u katerih je razpećevanje vinskega pridelka postalo težje, in svetujelo, da naj se nikar ne zasajajo novi vinogradi. Sedaj obsegajo istrski vinogradi 26.444 ha, od teh le s specijaliziranimi trtami zasajeno samo 6946 ha. Na gospodarskih shodih se naglašao potreba kultiviranja dobrega namiznega grozdja in finih vin.

SMRT

Trst, marca 1932. — V Divači je umrl ugledni opće spoštovani trgovec in posestnik g. Ivan Jančar, znani narodnjak. — V Postojni je umrl ugledni gostilničar in posestnik »Tihe doline« g. Ivan Sever. Bil je znan po vsej Notranjski in po Krasu. — Pokojnim blag spomin, žalujoćim naše iskreno sožalje!

NOVI FAŠISTIČKI SEKRETAR U BUJAMA

Pula, marta 1932. — Cav. Giorgio Franco, koji je deset godina bio sekretar stranke za Bujštinu, demisionirao je, a na njegovo je mesto postavljen Vincenzo Fusco, rezervni kapetan pješadije. Na Bujštini će se uvesti novi fašistički kurs u svim pravcima djelatnosti.

NOVE CESTE U ISTRI

Pula, marta 1932. — Doskora ima da započnu radovi za izgradnju ceste Trst—Pula, te za izgradnju liburnijske ceste. Za prvu cestu vlada je doznala 215.000, a za drugu 200.000 lira. Izvest će se u isto vrijeme i popravci na cesti Pazin—Učka, a utrošit će se 94.000 lira. Dovođenje ceste za Portorose i za Lanišće ima takodjer doskora da zapoćne. »Corriere Istriano« tumači, da će po tome ostati nerješeno još jedan novi problem, a to je problem turističke ceste na Učku. Kad se dovrši cestna veza izmedju istoćne i zapadna Istre, bit će čitava pokrajina dobro isprepletena cestnom mrežom, koja će dobro odgovarati i služiti i vojničkoj obrani ove pogranićne pokrajine. Ovim javnim radovima žele vlasti u Istri ublažiti i bezposlicu. Zanimivo je, da se primaju na rad samo ljudi, koji su mijenjali svoje prezime i upisani u fašistićku organizaciju.

SUDBINA ČINOVNIIKA »BANCA COMMERCIALE TRIESTINA«

Trst, marta 1932. — Fašistićki listovi javljaju, da su svi činovnici »Banca Commerciale Triestina«, (koju je apsorbirala »Italiana«) od direktora do posljednjeg podvornika — otpušćeni.

Ta je banka imala preko stotinu činovnika.

INCIDENT NA MANGARTU

Trst, marca 1932. — Notrajnost italijanske planinske kočje na Mangartu je bila tekotom dvieh mesecev že dvakrat zelo pošćodovana. »Piccolo« priznava, da so storili to italijanski turisti, pripadajoći izobraženim slojem, in ne morda slovenski domaćini.

»ITALIA REDENTA« V POSLOPJU SLOVENSKE REALKE

Idrija, marca 1932. — V lepem poslopiu nekdanje slovenske realke u Idriji so otvorili azil »Italia Redente« za slovensko predšćolsko deco. Sprejetih je bilo takoj većje šćetilo otrok.

PONAREJEN DENAR

Gorica, marca 1932. — Ponarejen denar kroži po goriški pokrajini. Na postaji pri Sv. Luciji so ugovorili ponarejene pe-take in desetake, u Gorici pa stotake.

»BANCA COMMERCIALE ITALIANA« I »BANCA COMMERCIALE TRIESTINA«

Trst, marta 1932. — Na skupštini akcionera »Banca Commerciale Italiana« u Milanu 28. februara zaključeno je, da ta banka apsorbira tršćansku »Banca Commerciale Triestina«, jer »Italiana« i onako posjeduje već skoro sve dionice »Triestine«.

KRIUMČARI

Gorica, marta 1932. — Financij u Ajdovšćini prijavili su sudu Mariju Voska, Franca Vouka i Marija Sinigoja, jer su s preko grafice kriumćarili rakiju. Kao pomagaće financa je tužila nadalje Ivana Škerjanca i Antona Bratuža. Karabinjeri su spomenute ljude odveli u zatvore.

† Venceslav Kocijančić

Umro je u jednom talijanskom zatvoru 11 dana prije nego što je imao biti pušten na slobodu. Bio je u zatvoru 3 godine osuđen od Specijalnog Tribunala. Prilikom njegove smrti »Istra« je u svom broju od 30. januara donijela opširniji članak.

»NARODNOST I JEZIK U ZEMLJAMA UZ GRANICU«

Trst, marta 1932. — Fašistička službena agencija »Stefani« objavila je neki dan u svim fašističkim listovima ovu vijest: »Rezultati brojenja pučanstva u Bocenskoj provinciji (Južni Tirol) pokazuju, da u toj provinciji ima 195.177 stanovnika nje-mačke rase, 65.508 Talijana i 1885 Slavena«.

Ovi su rezultati veoma začudili svakoga. Službena Italija naime po prvi put priznaje, da je u toj provinciji više Njemaca nego Talijana. A pogotovo su te cifre iz posljednjeg popisa pučanstva začudile one, koji znaju, da je jednim novim zakonom u Italiji uvedena statistika bez obzira na narodnost i da se je prema tome zakonu obavio i posljednji popis.

U broju rimskog tjednika »La Volontà d'Italia« od 20. II. osvrće se na tu vijest Agencije Stefani neki Giuseppe Cristofolini u članku pod naslovom »Razza e lingua in terre di confine«. Cristofolini kaže:

»Ne malo Talijana se je začudilo čitajući te brojeve. Uvijek se je tvrdilo da Alto Adige (Južni Tirol) ima miješano pučanstvo od Talijana i drugorodaca (alloglotiti) i da ovi posljednji broje ukupno cirka 160.000, ali većina je njih germanizirano u posljednjim stoljećima, te su Nijemci po jeziku, ali ne po rasi. To su ljudi, koje treba opet povratiti našoj naciji.

»A sad nas, eto, jedan naš državni ured obavještava, na jedan neobično žuran način, — jer su stvarno te cifre o bocenskoj provinciji prve statističke cifre službeno objavljene, da u južnom Tirolu ima čak 195.177 Njemaca i da su oni po rasi Nijemci.

»Zašto su nam, dakle, toliko pričali naučenjaci i istraživači o latinstvu u Val Venosti, koje je postojalo do 17. stoljeća, o talijanstvu Bozenu i okolice, o pretvaranju talijanskih prezimena i njemačka i o doseljivanju Njemaca preko Alpa? Zar su to, dakle, bile sve izmišljotine bez temelja, kad »Ufficio di Statistica« o tome ne vodi računa? Ovaj ured, poznato je, slijedi neke čudne kriterije. Taj ured ispituje, kod popisa, izgleda, krv stanovnika i njihove karakteristike na tako detaljan način, pa je čudo, da je uopće dozvolio, da u Italiji postoji i talijanska rasa. Dovoljno je da se sjetimo uzbuje, koju je taj ured izazvao pred par mjeseci jednom publikacijom o mješovitim rasama u Veroni i Trstu. Ta je publikacija izazvala čak i jednu interpelaciju u parlamentu. U toj službenoj publikaciji napisano je, da se veroneški pučanstvo po svojim karakteristikama, uslijed miješanja sa susjednim Nijemcima, razlikuje od ostalog talijanskog pučanstva. To spominjem, da bih istakao »ozbiljnost«, kojom pristupaju delikatnim pitanjima granice sa-stavljači statistike o bocenskoj provinciji.

Sve je ovo, što Cristofolini dovde kaže veoma simptomatično, ali važnije je ovo, čime zaključuje ovaj članak:

»Nadamo se s pravom, da se ovakve stvari ne će više dogoditi. Dalekovidnom intervencijom Ducea bio je ovih dana maknut sa svoga položaja direktor Centralnog ureda za statistiku u Rimu prof. Ginii«.

»LA MOSTRA DEL FASCISMO«

Trst, marta 1932. — Kako razabiremo iz fašističkih listova, vrše se velike pripreme za jednu veliku izložbu, na kojoj će biti prikazan poštanak i razvoj fašizma u Julijskoj Krajini. »Piccolo« u prospektu za tu izložbu kaže: »Naše škvadre učestvovala su u riječkoj epopeji i u nekoliko desetaka akcija izvan provincije. Njihove geste broje se u stotine epizoda. Svaka ta epizoda treba da ima jednu uspomenu na toj izložbi, da bi tako rekonstrukcija prošlosti bila što potpunija«.

NOVE KONCENTRACIJE BRODARSTVA U ITALIJI.

Trst, marta 1932. Nedavno smo javili o osnivanju velikog parobrodarskog društva »Italia«, sa sjedištem u Genovi, u koje je apsorbirano gotovo čitavo tršćansko parobrodarstvo. Fašističke novine javljaju, da se sada organizuje još jedno novo društvo, u koje će pristupiti više postojećih društava. Mussolini je naime primio u audijencu ministra sabračaja Ciana i predsjednika navigacionog društva »San Marco«, te je s njima raspravljao o osnivanju društva, koje će se zvati: »Compagnia adriatica di navigazione«. U tu kompaniju ući će ova društva: »San Marco«, »Industrie Marittime«, »Costiera«, »Puglia«, »Zaratina« i »Nautica«. Sjedište će toga poduzeća biti Venecija. Tako se, eto, događa i Rijeci te Zadru ono, što se je već dogodilo Trstu. Akcionerski kapital tog novog društva iznositi će 100 milijuna lira, a upravljat će imovinom od cirka 250 milijuna. Brodova će imati oko 30. Ti brodovi vrše u glavnom službu na Jadranu i Egejskom moru. Naravno, da se usavršiti služba s Dalmacijom i s talijanskim otocima na Egejskom moru. — Venecija i Genova se jačaju, a Trst i Rijeka gube sve više od svoje negdašnje snage i sjaja.

»VEDETINA« FILOZOFIJA O KRIUMČARIMA

Rijeka, marta 1932. Riječka »Vedeta d'Italia« donosi opširnu noticu o kriumčarenju, koje je izgleda preotelo maha u slobodnoj zoni.

»Kriumčari su, kaže »Vedetta«, ljudi koji nemaju osjećaja javnog poštenja i koji ne će da shvate, da je veći zločin pokrasti i oštetiti državu, nego privatnika. Na Rijeci su kriumčari ne samo neprijatelji države, nego i neprijatelji grada, jer je njihov rad atentat na blagodat slobodne zone. Kriumčar je degenerik, koji je izgubio osjećaj poštenja i odgovornosti. Ima i takvih koji se sakrivaju i sile svoje žene da kriumčare. Ovi kriumčari nisu, hvala Bogu, nastavlja »Vedetta«, Riječani, nego većinom doseljenici, koji silom prilika uživaju gostoprimstvo, pa list obećaje, da će u toj stvari donijeti nekoliko članaka.

Kraj svih kilometara dugih ograda od pletene žice, vrlo jakih straža finansia i pogrančne milicije, kriumčarenje iz slobodne zone u Italiju svakim danom je sve jače, pa je danas riječka slobodna zona postala sjedište organizovanih družbi kriumčara, koji vlastima zadavaju mnogo brige i glavobolje, a što je najteže sve jače kriumčarenje koje raste u strahovitom tempu, ozbiljno ugrožava slobodnu zonu, jer, ako tako podo dalje, potrošiti će se gubici talijanskog erara.

Poznato nam je da ne prođe dan, a da na granicama slobodne zone ne bude uhvaćen koji šverc, a često puta se radi o cijelim vrećama kave i šećera. Akteri su skoro uvijek doseljenici iz drugih provincija, što se najbolje vidi da je u zadnji mjesec dana nekoliko prevrćući Južnjaka bilo otpremljeno natrag u zavičaj, unatoč protesta njihovih zemljaka čija je kolonija na Rijeci vrlo jaka.

TALIJANI NA MALTI SE BUNE

Trst, marta 1932. — »Il Piccolo« javlja, da je talijanska nacionalistička (fašistička) stranka na Malti sazvala jednu veliku protestnu skupštinu u La Valletti i da je na toj skupštini učestvovalo 30.000 Talijana. Pristaše engleskog guvernera htjeli su ometi skupštinu, ali je policija intervenirala. Bilo je ipak pet ranjenih. Vodje talijanskih nacionalista održali su govore, u kojima su protestirali protiv namjere engleskog ministarstva kolonija, da se ukine talijanski jezik u osnovnim školama. U tom smislu sastavljena je i jedna oštra rezolucija. U toj rezoluciji traži se apsolutno poštovanje talijanskog jezika, a traže se i novi izbori. Policija je uhapsila više učesnika protestne skupštine.

TALIJANI NA MALTI OŠTRO PROTESTIRAJU, JER SE UKIDA TALIJANSKI JEZIK U ŠKOLAMA

Trst, marta 1932. — »Il Piccolo« javlja, da su 5. o. mj. vodje talijanskih nacionalista na Malti, koja je pod Engleskom, došli su guverneru protestirati protiv najavljenog ukidanja talijan. jezika u školama, sudovima itd. Vodje nacionalista (fašista) najavili su guverneru, da će malteški Talijani braniti svoj jezik svim svojim snagama, uz bilo kakve, pa makar i životne žrtve. Talijanci će i umrijeti za svoj jezik i talijanstvo i ne će odobriti mjere, koje najavljuje britansko ministarstvo kolonija. Guverner ih je saslušao i obećao, da će o tome obavijestiti vladu u Londonu.

PRIJAVA STRANE RADNE SNAGE I MI EMIGRANTIL.

Kako su poslodavci (poduzeća) dužni prema najnovijim odredbama vlasti, da smjesta prijave redarstvenom ravnateljstvu ne samo kolektivni broj inostranih činovnika, namještenika, i radnika, nego pojedinačno njihova imena i druge podatke u smislu naročite prijavnice, to je Društvo »Istra« u Zagrebu (Socijalni Odsjek), kao organizacija, koja je pozvana da čuva interese kako njenih članova tako i ostalih izbjeglica — emigranata iz Julijske Krajine, uzela u pretres ovo pitanje prijave strane radne snage. Pošto je na nadležnom mjestu društvo »Istra« zatražilo i dobilo potrebno obavještenje, upozoruje na slijedeće:

Poslodavci imaju da prijave također naše emigrante, u koliko nisu još državljani Kraljevine Jugoslavije odnosno u koliko nisu još optirali za državljanstvo. Ova prijava nema nikakve veze sa uredovnom dozvolom uposlenja, za koju se činovnici, namještenici i radnici imaju sami pobrinuti na osnovu uvjerenja, što ih izdaju društvo »Istra« ili »Jugoslavenska Matica«, u koliko ne raspolažu drugim prikladnim ispravama o njihovoj nacionalnoj i moralnoj ispravnosti.

Dosada se izlazilo, a izaći će i u buduću u susret našem življu, koji uslijed političkih i ekonomskih prilika ostavlja svoju rodu grudu pa nadje sklonište kod braće u Jugoslaviji. Emigranti će biti i nadalje tretirani kao domaći element. Njih javnost ne će smatrati strancima.

U današnjim teškim prilikama zabrinulo je to pitanje mnoge naše zemljake, naročito one u privatnim poduzećima, no poslodavci koji pokazuju svakom prilikom dovoljno razumjevanja za naše bolno pitanje, upozoravaju se, da se Jugoslaveni iz Istre, Trsta, Gorice, Rijeke i Zadra nemaju smatrati inostrancima u strogom smislu riječi. Za sve potrebne informacije neka se zainteresi izvole obratiti na društvo »Istra«, Gajeva 28, tel. 84—66. »Istra« tim povodom sazivlje članski sastanak, dne 13 o. mj. u 2.30 poslije podne u prostorijama »Kola« trg Kralja Aleksandra, radi obavještenja emigranata i drugih.

ITALIJANSKO-ČEŠKOSLOVAČKA CARINSKA VOJNA

Fašističko finansijsko ministarstvo je odredilo obmejnim carinarnicam, da od 7. t. m. dalje zabranijo uvoz svega blaga češkoslovačkoga izvora. Prepovedan je predvsem uvoz tekstilne blaga, ki je določeno za podrobno razprodajo, dalje navadnega mila, svežih in zmrznenih rib, ječmena, obutve in porcelana.

Ukrep italijanskoga finansijskoga ministra pomeni po komentarjih rimskih listov italijansko represalijo na omejitve uvoza v Češkoslovačko, ki je postala potrebna zaradi deviznih ukrepov. Italijanski izvoz za Češkoslovačko je bil na ta način zelo prizadet. Vse pa kaže, da carinska vojna, ki je nenadoma nastala med Italijo in Češkoslovačko, ne bo trajala dolgo. Pričakovati je namreč, da se bodo zastupniki obeh prizadetih držav že v kratkem pričeli pogajati, da se reši stvar v obojestransko zadovoljstvo. Italijanski listi aludirajo pri tem tudi na italijanski odgovor na francoski memorandum o podunavski gospodarski antanti, za katero se je Italija v načelu zelo zavzela, ker je sila zainteresirana na gospodarskem in finansijskem razvoju Srednje Evrope.

TRAGIČNA SMRT JEDNOG ISTRANINA U BAKRU

Dne 6. o. mj., u nedjelju, u 4 sata popodne objesio se je u Bakru naš zemljak Franjo Pošćić, star 68 godina, rodom iz Lovrane. Pokojni je Pošćić imao u Bakru gostionu »Zagreb«. Nešto prije četiri sata rekao je svojoj ženi Marici i kćerci Margareti da ide spavati. Niko nije slutio o njegovoj namjeri. U večer, oko 11 sati, našli su ga obješenog uz stepenice u drugom spratu kuće. Komisija nije pronašla nikakvo pismo i nezna se, što je Pošćića natjeralo, da si na ovaj način uzme život.

Pokojnik je bio dobar narodnjak i svjestan Istranin, bio je preplaćen i na »Istru«. Kad se je u svoje vrijeme mislilo na osnivanje emigrantskog društva u Bakru, sastanci su se vršili u njegovoj kući i sam se je živo za stvar interesovao.

Neka počiva u miru, a njegovima iskreno naše sauešće.

PROMAKNUĆE

Gosp. Boris Slavik, sin blagopokojnog dra Edvarda Slavik, oficir naše ratne mornarice, bio je ovih dana promaknut u čin poručnika bojnog broda I. klase. — Srdačno čestitamo.

Razne vijesti

NAŠI BRATJE NA KOROŠKEM

V koroškem deželnem zboru je bil te dni sprejet zakon o kmetijski zbornici. S tem se je uresničila dolgoletna zahteva programa slovenske stranke. Slovenska stranka z zadovoljstvom pozdravlja dejstvo, da izgine deželni kulturni svet, v katerem je edino Landbund imel svojo odločilno besedo. V zakonu o kmetijski zbornici se določa tudi razpravni jezik, in sicer nemški. Proti temu sta vložila slovenska poslanca dva izpreminljiva predloga, in sicer da se naj določba jezika izpusti. Pri tem je poslanec Starec poudarjal, da nasprotuje določitvi nemškega razpravnega jezika, ker je to proti zvezni in deželni ustavi, po kateri so vsi državljani brez razlike jezika pred zakonom enaki in uživajo iste državljanske in politične pravice. Če se določi izključno nemški jezik, so Slovenci v svojih pravicah prikrašani. Večina zbornice je oba predloga odklonila, zaradi česar slovenska stranka pri končnem glasovanju ni glasovala za zakon. Kakor javlja »Koroški Slovenec«, še o tej zadevi ni izrečena zadnja beseda.

PROSLAVA OSLOBODJENJA ZAMETA.

Zamet, 29. februara 1932. Osmo godišnjica oslobođenja Zamenta proslavljena je i ove godine vrlo svečano. Kako se Zamet nalazi na samoj granici Rijeke i oslobođen na temelju rimskog sporazuma od 1924. god. i borbom Zamečana koji su se opriji da im se podeli mesto po polovici, Sokoško društvo uzelo je u dužnost da svake godine proslavi dan oslobođenja i istakne na samoj granici nacionalnu svest. Zamet je dao dokaz svoje nacionalne svesti prilikom samog razgraničenja kad se je narod digao čak i protiv komisije i htio je ka-menovati, našto je naš general g. Milčić kazao: »Nije to meni ništa... I da me ka-menuju bila bi mi samo čast... Onaj ka-men uzeto bi i ponio kao dragu uspomenu... Takav narod može da kamenuje«.

Na proslavi sudelovala su i okolna društva: Sokolsko društvo Marinići i Jugoslovenska čitaonica Srdoči. Program akademije bio lepo izveden, dobro posećen, što najbolje dokazuje aktivnost ovog graničnog društva.

NOVI ITALIJANSKI GEN. KONZUL V LJUBLJANI.

Italijanska vlada je imenovala za svoje-ga generalnoga konzula v Ljubljani g. Umberta Natalija namesto g. Andreja Renaldija dosedašnjega generalnoga konzula v Ljubljani.

JEDNA PROSLAVA NA KRKU.

Na Krku je proslavljena prva 10-godišnjica osnutka organizacije Jadranske Straže na vrlo lijep i svečan način. Mjesni odbor J. S. u Krku je dao sebi mnogo truda da tu svečanost što bolje organizuje i izvede. Prije podne održana je u Sokolani ponajprije svečana sjednica, na kojoj su govorili pretsjednik Mjesnog odbora prof. Josip Kaponi o historiji i značenju organizacije Jadranske Straže i njenoj ulozi u životu naše države i odbrani pomorske Jugoslavije, a zatim je prof. Stjepan Gruber održao vrlo uspješno predavanje o odnosima Italije i Jugoslavije na Jadranu. U svom vrlo lijepom i odličnom predavanju iznio je jasnu situaciju borbe na Jadranu i težnje naših susjeda istaknuvši potom našu zadaću u svrhu njegove odbrane. Uveče toga dana održana je u vrlo ukusno dekoriranoj dvorani Sokola svečana akademija, na kojoj se prikazivala tragedija Istre »Naši pod Učkom«, od Jelušića. Komad je odlično uspio, pa je na diku i čast svima marnim izvajcima i njihovom režiseru. Za vrijeme prikazivanja mnogo je oko zasusilo, mnogo srce zaplakalo. Poslije pjevanja »More« jadransko-istarske himne »Predobri Bože«, koje je otpjevao veliki mješoviti zbor od 100 pjevača pod ravnanjem prof. Grubera, i deklamacija, ta je rijetka akademija završena. Naroda je bilo toliko da su se mnogi morali vratiti ne dobivši mjesta.

PREDAVANJE V CELJU.

V četrtak dne 25. februara se je popodne ob pol 5 zbralo nad 100 dijakov in dijakin v celjskem Narodnem domu k predavanju o »Odnosu Jugoslavenov in Jugoslavije do naših narodnih manjšin«.

Bilo je to prvič, ko so se podolgen času zopet zbrale vse celjske srednje šole in sklenilo se je, da bo odslej vsakih 14 dni eno predavanje za dijake celjske gimnazije, meščanske, trgovske in rudarske šole. So se je vender enkrat celjski študentje zbrali in začeli skupno delovati.

Predavanje so organizirali celjski dijaki — Primorci, ki zadnje čase kažejo precej zanimanja za organizacijo. —ir.

MILIJONI V ILIRSKI BISTRICI.

Italijanski konzul v Chicagu je obvestil Slovenko Franciško Tavčarjevo, ki živi ločeno od svojega moža, da ji je njen stric Anton Klemenčič, tovarnar v Ilirski Bistrici, zapustil več milijonsko premoženje. Baje gre za milijon dolarjev. Klemenčič, ki je bil samec, je nedavno umrl v visoki starosti 88 let. Mož je bil lastnik tovarne makaronov, imel je obširna zemljišča, vrednostne papirje itd. Največje premoženje si je pridobil med svetovno vojno. Premoženje je v oporoki zapustil svojim nečakom in nečakinjam in ga razdelil na pet enakih deležev. Srečna dediča tega ogromnega premoženja sta tudi brat in sestra Franciške Tavčarjeve, ki pa živita v Jugoslaviji. Zanimivo je, da Tavčarjeva ni nikdar videla in poznala dobre-ga strica.

ODLIKOVANI KROJAČKI SALON ZA GOSPODU

A. SLAVEC, ZAGREB

Mesnička 1 - Telef. 74-43

VELIKO SKLADIŠTE NAJMODERNIJIH PRVORAZREDNIH ENGLJSKIH ŠTOFOVA

Kako se sprema omladinu...

II.

Opisao sam redovne stupnje Balile, Avangardisti, Mladi fašisti, Stranka. Ali pored te središnje organizacije, da bi bili sigurni da će obuhvatiti sve načine života, fašisti su obrazovali naročite pomoćne grupacije. Među njima osobito je važno zabilježiti univerzitetske fašističke grupe. G. U. F. nezavisne organe koji okupljaju studente jednog univerziteta.

G. U. F. su obrazovane od dobrovoljaca, upisanih ili ne u redove fašističkih organizacija, (Avangardiste, ili Mlade fašiste ili čak u Stranku za starije studente). To su jedine studentske organizacije. Postoji svega jedan izuzetak, uostalom značajan: jedinstveni katolički talijanski savez. To je jedina dozvoljena disidentska organizacija. Naravno, ona nije antifašistička, već samo nije fašistička, a to je već mnogo. Njenih članova ima srazmjerno malo. Na univerzitetu u Firenzi od dvije hiljade i pet stotina članova G. U. F. a svega šesdeset J. K. I. S. I još su neki od ovih upisani u G. U. F.

G. U. F. za glavne ciljeve ima:

1. da se stara o materijalnim pitanjima kao što su besplatno razdavanje siromašnim studentima udžbenika i litografiranih predavanja. Izbor siromašnih studenata vrši G. U. F., Isto tako G. U. F. sama obavlja proveravanje. To sami studenti nad sobom vrše kontrolu;

2. da se bavi sportovima. Fašizam hoće da razvija sportove. U novoj Italiji mnogo se pažnje poklanja sportu. Sportovi su odlična prilika za sastanke omladine i zgodan izgovor da omladina bude pod fašističkim znakom;

3. Da priređuje predavanja i konferencije o općim pitanjima: politici, istoriji, sindikalizmu i kolonijama.

4. Da obezbjeđuje moralni nadzor nad studentima. Taj nadzor je prilično strog i ne ograničava se samo na suzbijanje nedozvoljenih postupaka, već zadire čak i u privatni život. Ničim se ne može prikazati do koje mjere je režim strog i čak nesnošljiv.

5. Da priređuje velika putovanja svojih članova, pojedinačna ili zajednička, ili prijemstudenata iz drugih G. U. F. ili najzad prijeme stranih studenata. Kada sam posljednji put bio u Firenzi bili su došli u posjetu studenti. Takve posjete su veoma česte.

G. U. F. su u sporazumu sa parobrodskim društvima organizovale naročita putovanja u cilju studija na trgovačkim brodovima, zajednička ili pojedinačna, koja staju za članove po osamnaest do dvadeset lira dnevno, naravno, pod osrednjim uslovima konfora, ali omladini to toga nije mnogo stalo. Za tu cijenu može da odlazi na divna i daleka putovanja. Koliko sam mogao zapaziti, studente naročito upućuju u Dalmaciju i na Bliski Istok.

Naravno, studenti se obučavaju da budu rezervni oficiri. Oni se svake nedjelje sastaju radi vojne vježbe. Treba zabilježiti zvaničnu devizu G. U. F. karakterističnu za stanje duhova: »Knjiga i puška«.

Medju ovim specijalnim organizacijama da napomenemo i pomorske legione: »Legione del mare« sa naročitim instruktorima i uniformom sličnom uniformi državne mornarice. Pomorski legioni raspolažu čitavom flotom i to počev od malih čamaca do velikih brodova, naročito za to udešenih. Vidio sam u Salernu jedan odlično opremljeni centar tih legiona.

Sve što sam opisao spada u organizaciju muškaraca. Ali fašizam ne bi bio opći režim kao što to hoće da bude, kada bi se ograničio samo na formiranje ljudi. On hoće da pridobije za sebe i žene. Postoji čitava jedna ženska organizacija po ugledu na mušku: Piccole Italiane (male Italijanke) od četrnaest do sedamnaest godina, Giovani fasciste (mlade fašistkinje) od sedamnaest do dvadeset i jedne godine i Donne fasciste (fašističke žene) poslije dvadeset i jedne godine.

Uniforma je veselića od sumorne muške uniforme: uz crnu suknju dolazi bijela bluzica. Na sastancima se bave sportovima i daju se časovi morala i istorije, udešeni na fašistički način. Te mlade djevojke vježbaju se po vojnički, uče pješački egzercir i čak gađanje iz puške, što je izazvalo proteste Vatikana. Ne vjerujem da se vježbaju i na

mitraljezu. Nedeljom u velikim gradovima često se vidjaju povorke mladih djevojaka u uniformi kako četiri po četiri, vojničkim korakom prolaze ulicama.

Sva ta omladinska udruženja imaju sličnu organizaciju. A gore, u Rimu, vrhovni vodji, Duče. Njemu pomaže naročiti ministar Renato Ricci, mlad, prostosrdačan, iskren i simpatična izgleda čovjek. Ministra asistira jedan centralni odbor. U svakoj oblasti postoji jedan vodji koga postavlja ministar i moke pomaže odbor također imenovan od ministra. U svakom srezu vodji koga postavlja oblastni vodja. Isto tako u općini. Vodji jedini donosi odluke. Odbor ima samo ulogu konsultativnog savjeta i administrativne kontrole. Odlučivanje pripada jedino vodji; to je načelo jedinstvene komande. Umjesto da bude biran kao u zapadnim demokratijama, vodji je naimenovan od svoga starijeg. Fašistički sistem je piramida, kojoj je na vrhu Duče i sa tog vrha potiče sva moć. Italijani vele da u

Donosimo u cijelosti članak, koji je pod naslovom »Gradišćanski Hrvati pod — Austrijom« napisao Mate Ferzin u godišnjaku »Letna knjiga« Hrvatskog kulturnog društva u Gradišću. Pisan je dijalektom gradišćanskih Hrvata, a mi ga donosimo u štokavštini. Članak glasi:

»Kad su pred deset godina dijelovi zapadnih ugarskih županija na temelju mirovnih ugovora u St. Germainu i Trianonu došli pod republiku Austriju, onda su Hrvati, koji su stanovali u onim krajevima mučno osjetili, da se između njih i između hrvatskih općina u Ugarskoj, s kojima su do onda stajali u najužoj domorodnoj i rodbinskoj vezi postavlja granica, koja će otežati skupno djelovanje.

Hrvati, koji su palj pod Austriju našli su se preko noći pred potrebom nove orijentacije. Industrijskim radnicima, koji su već i pred ratom u velikom broju odlazili na zaradu u stare austrijske pokrajine, bilo je to lakše. Poljodjelicima i inteligenciji, koje su do onda i političke i crkvene i gospodarske veze vodile u Ugarskoj, bilo je to teže. A ipak je bilo potrebno te veze naći i prema Austriji. Osobito su to zahtjevale teške gospodarske prilike u vrijeme, kad se je izvršio taj priključak.

Jednu su odredbu svi Hrvati jednodušno pozdravili. Da naime Austriji priključene krajeve, koje medju sobom vežu stare historijske, kulturne i gospodarske veze, nisu raskinuli jedne od drugih i pridružili ih dvima različitim staro-austrijskim zemljama, naime Donjoj Austriji i Štajerskoj, nego da su iz svih priključenih krajeva stvorili posebnu autonomnu zemlju imenom Gradišće (Burgenland). Gradišće je dobilo ista prava i slobodnost kao i druge zemlje združene u saveznoj republici. Ima dakle vlastito zemaljsko zakonodavstvo i upravu.

Hrvati sačinjavaju petinu stanovništva u Gradišću. Imaju prema tome i pravo zahtijevati, da se udovolji njihovim željama i da im one budu ispunjene. Ali malo se pazi na riječ jednog čovjeka, ma kako ona bila opravdana, ako iza nje ne stoji mnogo njih. To je bilo osobito u naskroz demokratskoj Austriji. Zato je bilo potrebno, da se Hrvati udruže i da svoje zahtjeve podupru glasovima množine. Taj se cilj mogao postići samo na taj način, da jedne novine prosvjetljuju narod, da mu pokažu puteve kojima može dalje koracati i da ga tim putevima vode.

Tu su zadaću uzele na sebe »Hrvatske Novine«, koje su pred Božić 1922. godine počeli izdavati nekoji mlađji i stariji rodoljubi pod uredjivanjem Dr. Lovre Karalla. Ove su novine pozdravili iskreno svi hrvatski rodoljubi, a najviše oni, koji su već i prije radili na narodnoj njivi, među prvima pokojni Miloradić. (Mato Meršić-Miloradić smatran je najvećim pjesnikom gradišćanskih Hrvata). Svaki je Hrvat mogao u novinama iznijeti svoje mišljenje. Tako se dogodilo, da su se pretresala razna organizacijska pitanja, nacionalna, kulturna i gospodarska, a sve su se te želje slijevale u jednu, da se stvori Hrvatsko kulturno dru-

zornoj demokratiji moć dolazi odozdo, dok u fašističkoj hijerarhiji moć dolazi odozgo.

Cijela ova organizacija je obilno snabdjevena materijalom. Oprema je bogata i usavršena. Fašistička udruženja raspolažu čak i nekom vrstom raskoši koja odbija od siromaštva zemlje. Stranac mora da pomisli da sve to veoma skupo staje i da se upita otkuda novac. Od članova? Balile uplaćuju pet lira godišnje, a to je očigledno nedovoljno. Onda od države? Ne, nije od države. Italijanska država, u veoma teškom finansijskom položaju, ništa ne daje, čak ni za socijalne omladinske organizacije. Fašistička stranka izgleda da živi:

1. Od tako zvanih dobrovoljnih priloga, koji se razrežu na imućnije stanovništvo. Pravi porez stranke pored državnog poreza i koji mora da predstavlja težak teret.

2. Od raznih sredstava: s jedne strane, doista, novac je gipkiji no što se vjeruje. Primjer nam je za to posljednji rat. S druge strane, Italijan je od uvijek volio razna dovijanja. On nema smisla za zdrave finansije. Italijan ili ne osjeća ili veoma slabo osjeća užas prema dugovima. Upotrebljena sredstva su svake vrste. Tako na primjer, postoji sumnja da fašizam veoma obilno crpe novce iz štedionica: Postoje također zajmovi, neisplaćene obaveze, najzad, svi ti sistemi su koliko skupi toliko i kratkovični. Finasijska politika režima je nesumnjivo nesmotrena. Ona može dovesti do mnogo čega u spoljnoj politici. Može dovesti isto tako do umjerenosti kao i do razdraženosti.

Jedno je izvjesno, a to nas naročito zanima ovdje, da bar za sada cijela ova ogromna mašina radi punom parom. Nikada se neće suviše obratiti pažnja na uticaj režima na omladinu. On stvara jednu mistiku, što objašnjava njegovu čudesnu moć nad omladinom. Sav »naučni« duh devetnaestog vijeka trudio se, kao što je napisao Andre Moroa, da umanj duh. Nije uspio. Duh je pobijedio. Omladina napušta buržoaski materijalizam. I boljševizam i fašizam samo su ogromni poleti duha. Sva snaga fašizma nalazi se u mistici sa onim što u njoj ima ničevskog. U musolinijevskoj doktrini ima nečeg o natčovjeku što laska tim mladićima. Sva italijanska omladina je nesumnjivo pod jakim uticajem fašizma, i to objašnjava napredak organizacije Balila.

Taj napredak je džinovski. Evo nekoliko cifara koje sam zabilježio za vrijeme svog posljednjeg putovanja u cilju ankete. Samo u oblasti Firenze ima dvanaest legiona Avangardista i dvadeset i jedan legion Balile. Ovi posljednji su obično mnogobrojni, što lijepo pokazuje razvitak režima u omladini. Htio sam da posjetim južne oblasti, gdje je osjećanje općeg interesa manje razvijeno. U oblasti Salerno, čije stanovništvo iznosi otprilike jedan milijon, zabilježio sam 154 općinskih odbora sa slijedećim članstvom: 41000 Avangardista, 8000 Balila, 5000 djevojaka. U samom Salernu ima jedan legion fašističke milicije, tri legiona Avangardista, četiri legiona Balila. Značajna je progresija na dolje, u dubinu. Osjeća se da fašizam sve dublje pušta korijen.

U cijeloj Italiji, od pet milijuna djece od osam do osamnaest godina otprilike milijun i po do dva milijuna upisani su u Balili i Avangardiste. Posljednja fašistička regrutacija od 21. aprila 1931. sakupila je 90.000 novih članova. Od 1925. godine, kada su osnovane, do danas, Balile su se povećale za jedanaest puta. Sada na cijelom poluostrvu postoji više od četiri stotine legiona Balila i Avangardista. Njihovo brojno stanje na dan 1. juna 1930. godine bilo je: 980.000 Balila, 756.000 Avangardista 680.000 djevojaka.

Ali manje je značajan broj članova od njihove vrijednosti. Fašizam hoće da obaraze s jedne strane elitu, koja će da upravlja, s druge strane poslušani i disciplinovan narod. »narod vjernika« kako mi je rečeno. Italiji je nedostojala elita. Ona se trudi da je stvori. A u pogledu volje i energije fašisti su neosporno najbolji, najaktivniji dio naroda koji oni treba da vode.

Ne treba potcjenjivati taj napor. U Italiji je trebalo mnogo šta uraditi i ima još mnogo da se uradi. Postoji faktor »vrijeme« o kome fašizam ne vodi dovoljno računa u svojim oholim planovima. Ali treba manje gledati na ono što je učinjeno, a više na ono što se sada radi. Fašizam radi za budućnost. A u današnjoj Italiji manje je važno zagledati u sadašnjicu, još prožete prošlošću, nego u budućnost koju Italija sprema.

Georg Roux

Iz života Gradišćanskih Hrvata

štvo, koje bi imalo okupiti oko sebe sve narodne snage.

Ali već nakon nekoliko mjeseci blagoslovnog rada i napora, ukaza se pred očima Hrvata jedna strana života, koju do onda Hrvati nisu uzimali u račun, ali baš na kojoj su Hrvati morali pokazati svoju volju i svoju moć. To je bilo potrebno da naši sazemljaci Nijemci spoznaju, da su Hrvati čvrsto odlučili stati na obranu i podupiranje svojih interesa u svakom pogledu; da na svakom polju života hoće da se uzimlju u račun njihove potrebe i da je u tom pravcu jednog mišljenja sav ili barem velik dio hrvatskog naroda.

Došli su dakle u jesen 1932. izbori za parlamenat i za zemaljski sabor. Hrvati do onda nikada nisu mjerili svoju snagu u političkoj borbi kao samostalna nacionalno opredjeljena grupa. Razumljivo je, da su s velikim interesom gledali hrvatski rodoljubi u uspjeh »Samostalne hrvatske stranke«, a Nijemci su opet bili znatiželjni da doznaju jačost nacionalne Hrvatske grupe. Bilo je naime pošlo za rukom socijal-demokratskoj stranci da priveže uza se velik dio i hrvatskih radnika, a konzervativne elemente je pobrala kršćansko socijalna stranka. No »hrvatska stranka« je ipak dobila 2454 glasa. Time je dokazano, da zahtjevi, koje postavljaju u pogledu hrvatskih prava vođe nacionalnog gibanja, nisu zahtjevi jednog čovjeka ili nekolicine njih već da iza njih stoje tisuće naroda.

Time što smo se pokazali, ishodišni smo na kulturnom polju ispunjenje nekih starih želja n. pr. izdavanje školskih knjiga: Početnice, Druge Čitanke, te Jačkara (Pjesmarice), podučavanje hrvatskog jezika za Hrvate na saveznoj srednjoj školi i konačno na učiteljskoj školi.

Gospodarska je nevolja bila teška i samo se od samopomoći moglo očekivati neko poboljšanje. U ono je vrijeme osobitu mogućnost zarade pružalo zadrugno mljekarstvo. Zato su »Hrvatske Novine« mnogo pisale i preporučivale udruživanje u mljekarske zadruge i osnivanje mljekara. Doista su kroz nekoliko godina te mljekarske zadruge po svim hrvatskim selima vrlo dobro i uspješno poslovale na korist poljoprivrednika. U zadnje se vrijeme zapaža sve veća zasićenost austrijskog tržišta s mljekom, tako da se zbog nerentabilnosti opet podižu sve brojnije tužbe.

U ono je vrijeme radi poteškoća u privlačenju poljoprivrednog kredita bilo vrlo zaslužno djelo osnivanje kreditnih i štednih zadruga, u čemu su se Hrvati isticali, te su bili zastupani i u zemaljskom savezu zadruga.

Ali mnogo se je uradilo ne samo na gospodarskom, već i na kulturnom polju. Radala su se jedno za drugim pjevačka društva, te su djelovala veoma lijepo, priređujući prigodom blagoslova zastava sastanke s nastupom i natjecanjem pjevačkih društava. U zadnje se vrijeme zapaža malj nazadak u ovom radu i dužnost će biti Hrv. Kulturnog Društva, da ih zgodnim sredstvima opet potakne na novi rad.

Istodobno su počela nicali vjeski orijen-

tirana katolička junačka (momačka) i djevojačka društva, koja su se udružila u posebne hrvatske junačke i djevojačke saveze. Četiri puta godišnje sastaju se sva ova društva na zajedničke zborove, na kojima se raspravlja o aktuelnim poslovima. Po svojim selima sva ova društva razvijaju vrlo živo djelovanje priređivanjem kazališnih predstava, sastanaka, sjednica i zabava.

Sve ovo nastojanje i rad nadvisuje briga oko uzdržavanja naših hrvatskih škola u Gradišću. Naše su škole vjerske, te stoje pod velikim uplivom samoga pučanstva, koje izabire školsku vlast, koja se zove »školska stolica«. Ona vrši imenovanje učitelja i vodi brigu za uzdržavanje škole dok državnim odnosno zemaljskim školskim nadzornicima pripada nadzor poučavanja. Time je omogućeno uzdržati sam hrvatski karakter škola u hrvatskim općinama, a naše daljnje nastojanje ide za tim, da se za nadzor škola, u kojima se uče hrvatska djeca, imenuje posebni hrvatski školski nadzornik. Natječaj za ovo mjesto je već raspisan sa strane ministarstva i pet se učitelja prijavilo kao kandidati za ovo mjesto, ali do sada imenovanje još nije uslijedilo. Socijalističke i liberalne stranke hoće da oduzmu našim školama vjerski karakter i da ih pretvore u čisto državne. Naravno da bi onda narod izgubio svoju riječ u direktnoj upravi svojih škola. Protiv toga se bore građanski orijentirani Hrvati, pa su se u tom pravcu približili kršćansko-socijalnoj stranci, koja u pogledu škola ima također za cilj održanje njihovog vjerskog karaktera.

Gradišćanski su Hrvati nastojali, da budu zastupani po svojim ljudima u zakonodavstvu i upravi. U zemaljskom saboru imamo sada pet Hrvata: tri kršćanska socijala, Dr Lovru Karalla koji je izabran za zemaljskog savjetnika, Ivana Konesza, poljoprivrednika i Ivana Probstu, tekstilnog radnika, a od socijalnih demokrata, Kolomana Tomšića, učitelja i zemaljskog činovnika i Ivana Sprinčića, sekretara ustrojstva. Razumljivo je, da su oni u mnogočemu vezani stranačkim programima, ali ipak moraju pomagati nastojanja svoje hrv. braće. U parlamenat je sa strane socijal-demokratske stranke poslan jedan Hrvat rodom Antun Probt, načelnik iz Vrištana. (Hornstein, mjesto sa 2656 stanovnika. Tvornica, vrpca. Mještani zaraduju dnevni hlijeb u domaćim i austrijskim tvornicama. Op. ured.)

Godine 1929. je konačno osnovano Hrvatsko Kulturno Društvo, koje ima zadaću da ravna i podupire sva kulturna nastojanja Hrvata. Zaista velika zadaća!

Tako stojimo mi gradišćanski Hrvati probudeni i pažljivi, da nam se ne okrnji naša narodna cjelina, da budemo u narodnom pogledu živi i radni, u kulturnom napredni, a u gospodarskom čvrsti, da nas ni svjetska kriza niti volja naših narodnih protivnika ne uzumogne ni srušiti ni uništiti.

Naša gradišćanska braća su najbolji dokaz životne snage našeg naroda. Kroz stoljeća izvrnuti nadmoći tudinaca, odnarođivani na sve moguće načine, ostadoše ipak vjerni materinskom jeziku i ne zaboraviše svoje stare postojbine.

Suton Sokolstva u Istri

Stanje Sokolstva u Istri god. 1914. prije svjetskog rata bilo je sljedeće:

Hrvatska sokolska Zupa »Vitezić« obuhvaćala je 10 sokolskih društava, koje se radi geografskih prilika porazdjelilo među tri oružja. U prvo okružje, liburnijsko, s istočne strane Učke, spadaju društva Volosko-Opatija, Lovran, Kastav i Kantrida-Zamet. Drugo, sa zapadne strane Učke, obuhvaća društva Pula, Pazin i Medulin. Konačno je treće, na otoku Krku, sa društvima Punat (sada Aleksandrovo), Dobrinj i Baška. Središte Zupe i prvog okružja je Volosko-Opatija.

Statistika, tiskana u br. 3. g. 1914. »Sokolskog Vjesnika« župe Vitezić iskazuje 1334 člana svih kategorija, većinom muškog članstva.

Presudne 1914. t. j. pred sam svjetski rat, nalazimo sva društva, već prema vlastitim silama, u marljivom sokolskom i nacionalnom radu. Već od pobjedonosnih balkanskih ratova sokolstvo prožeto idejom nacionalnog jedinstva i ujedinjenja, marljivo radi u tom pravcu i nastoji, da tim idejama zadobi široke mase pučanstva.

Austrijska vlast, od godine 1912., gleda prijetnjom okom na djelovanje Sokolstva. Političke vlasti prave presiju na činovnike i učitelje, da ne sudjeluju u sokolskom radu, predbacujući Sokolstvu protudržavno djelovanje. Međutim Sokolstvo neda se u svom radu ničim ometi i ide neustrašivo za ciljevima, koje ima u vidu da postigne.

Na dan sarajevskog atentata održavali smo u Voloskom sjednicu tehničkog odbora. Iza sjednice sjedeći na verandi Narodnog Doma, doznali smo za atentat. Brat J., načelnik Zupe, mahnuvši rukom će: »Što se nas tiče smrt jednog austrijskog nadvojvode? Mi prelazimo preko toga i idemo za našim ciljevima«. Nitko u prvim časovima nije mislio, da će atentat za sobom povući takove posljedice.

Ali već par dana iza toga počeli se kupiti crni oblaci na obzoru slavenskog Juga i Evrope. Doseljeni Nijemci u Opatiji i Lovranu sa kojima smo, osim Talijana, u tim dvama mjestima vodili oštru nacionalnu borbu, sbaciše sa lica sve maske obzira i pristojnosti i stadoše denuncirati političkoj vlasti sve naše istaknute ljude i korporacije, tražeći da se najstrože postupi protiv veleizdajnika i zagovaratelja Srba. A takovi smo bili svi.

Prvi su bili na udaru opatijski Srbi, koje ni krive ni dužne okovane otjeraše u tršćanske tamnice. Već nekoliko dana prije toga izložen je bio župski i društveni starijšina raznim pogrdama i napadajima opatijskih Nijemaca i raznih crno-žutih elemenata.

Započeoše brojna hapšenja, preslušavanja, premetačine i maltretiranja. Na ovom mjestu treba istaknuti pohvalno držanje par političkih nižih činovnika Slovenaca, koji su, gdje su samo mogli, štitali naše ljude, i potajno javljali mnogima o mjerama, koje se proti njima spremaju. Tako smo dan prije doznali za premetačine, koje su se imale obaviti kod sokolskih društava i pojedinaца. Naravno, da smo imali vremena, da uništimo i sklonimo sve, čime bi nas vlasti mogle pritisnuti.

I tako politička vlast nije došla do nikakvih dokumenata i dokaza, čime bi mogla pojedincima i društvima objesiti na leđa one svoje teške paragafe kaznenog zakona. Da je naše djelovanje bilo protiaustrijsko, da smo bili iskreni pristaše nacionalnog jedinstva i ujedinjenja, to su vlasti dobro znale, ali trebalo je ipak nekih stvarnih dokaza za postupak. Bila je još jedna činjenica, koja je išla u prilog Sokolstvu. Mi sokoli smo radili, ali znali smo kako radimo, nismo naš rad obježali na veliko zvono. Za vrijeme tih događaja, a i kasnije, naprotiv vidjeli smo, da su mnogi nastrođali, koji nisu imali baš velikih zasluga na nacionalnom polju a nastrođali su, jer su mnogo, nesmotreno i pred svakim govorili. — Ali dogodilo se je ono, što se i drugom događalo: Onima, koji nisu bili pozatvarani, već se drugačije osvetili. Pozvalo ih se većinom u vojsku, i na grbaču im objesili onaj dobro poznati žig p. v. (politisch verdächtig). I tako za vrijeme rata razrušio se sokolsko-gnijezda i razjuriše sokole na sve četiri strane vjetra, da svaki spasava glavu kako najbolje zna.

Za vrijeme rata nastojali smo barem, da uzdržimo kontakt među pojedincima. Nekoliko ih je i pomirilo: kao starijšina Sokola u Puli, brat Stihović i načelnik Sokola u Pazinu brat Filipić.

I kada se na jesen god. 1918. bilo na čistu kakova sudbina čeka Austro-Ugarsku nas nekoliko iz upravnog odbora, koji se u to doba našli na okupu u Voloskom, zakazasmo prvu odborsku sjednicu u Narodnom Domu, da odlučimo, što nam je raditi u velikim danima, kojima smo išli u susret. To je bila prva sjednica na svršetku svjetskog rata, ali na žalost i posljednja. Na sjednici prisustvovali su braća: starijšina dr. Ivan Pošćić, vodja Ivan Potočnik, Bogdan Viskanić, prof. Janowsky, i pisac ovih redaka.

Malo dana kasnije uslijedilo je konstituiranje mjesnog Narodnog Vijeća u Volosko-Opatiji. Naš župski i društveni starijšina izabran je predsjednikom Narodnog Vijeća, a organizacija Narodne straže povjerenja Sokolima. Srž narodne straže sačinjavali su sokoli, a odmah nakon osnutka u njene redove pohrli oduševljenjem sva naša mladež. Narodna straža sastavljena je bila iz šest četa, koje su bile porazmještene u Volosko-Opatiji, Matuljima, Rukav-

cu, Kastvu i Kantrida-Zametu, a imala je da se brine za održavanje reda od Lovrana do »Malte« na Rijeci, a eventualno i dalje. Oružje i ostalu potpunu opskrbu dobili smo iz onih silnih skladišta na Rijeci, kojom se opskrbljivala austrijska armada u Albaniji i koja su nažalost kasnije pala u ruke Talijana. Organizacija Narodne straže provedena je kroz nekoliko dana, te je sve počelo lijepo da funkcionira. Okupacijom Istre sa strane Talijana nestalo je narodnih straža. Talijani dodjoše u Istru mirni i pomirljivi u ime Antante...

O kakovom kasnijem djelovanju sokolstva nije bilo ni govora. Svi istaknutiji sokoli, koji se nisu već nalazili izvan Istre, bili su pod raznim izlikama pozatvarani od Talijana, ili konfinirani u Sardiniji i u Gardolu blizu Tridenta. Sokolska imovina bila je u najvećem dijelu uništena i raznešena.

Pojedinica je jedva uspjelo, da spase neke mile uspomene iz sokolovanja u Istri. Tako se kod mene sada nalazi nešto župskih tiskanica i korospondence, te desetak primjeraka 1. broja, a po nekoliko desetaka 2. i 3. broja »Župskog Vjesnika«, koji je god. 1914. počeo izlaziti, a uslijed rata prestao. Nekoliko od ovih primjeraka mo-

gao bi još odstupiti sokolskim knjižnicama, ev pojedincima. Zapisnik Tehničkog odbora i zapisnik sokolskog društva u Volosko-Opatiji, tiskanice, izvještaj broja »Župskog Vjesnika«, predao sam pred nekoliko godina u pohranu zagrebačkoj župi »Petra Svačića« uz uvjet da ih povratim vlasnicima, kada Sokolstvo u Istri ponovno uskrsne.

Od sokolskih istaknutijih radnika veći dio nalazi se u našoj državi. Evo sadaneg boravišta nekoje braće za koju sam mogao doznati:

Iz sokolskih društava u Volosko-Opatija: vodja Ivan Potočnik i prednjak Bogdan Viskanić nalaze se u Zagrebu, Franjo Kodner u Ljubljani; Medanić i Trtani u Volosko-Opatiji, Lukež u Kastvu.

Lovran: načelnik brat Janko Jazbec u Crikvenici.

Pula: braća bivši starešina Lacko Krž u Zagrebu, Mirko Građević i Švenderović u Zagrebu; Petar Sekić i Ciciliani u Solitu. Kantrida-Zamet: vodja Franjo Svjetličić, Ante Rubeša i sada su Kastvu.

Bolne a ujedno slatke su to uspomene. A ja i mnogi drugi čvrsto smo bili uvjereni, da ćemo ostaviti kosti u ohom pitomom i sunčanom kraju!

S. V.—k.

Narodne manjine u Evropi

Riješenje pitanja manjina bit će posljednji razvitak stabiliziranja Evrope. Pitanje narodnih manjina ne može se usporediti sa socijalnim ili vjerskim, jer nijedan od posljednjih nije temeljna današnjih država tako blizu kao narodni. Državno zakonodavstvo, koje se odnosi na manjine, znači priznanje čovječanskih prava. Prava manjina nisu nikakav privilegij. Što je u zakonu znači mnogo, ali što se izvede ono je glavno. Škola manjina mora biti sporazum između nje i države. Organizacije narodnih manjina su više, nego li obična društva.

EVROPSKE MANJINE BROJE 40 MILI-JUNA.

Skoro nema države u Evropi, u kojoj nema manjina. Alžacija i Lotaringija su pitanja za se, jer se stanovništvo ne broji ni u Francuze ni u Nijemce, već hoće neku neutralizaciju zemlje, uz franko i germanofile. Ali već susjedna Njemačka nudi šareniju sliku: Frizi, Danci, Lužički Srbi, Poljaci, Česi i Mazuri.

Neka govori ovo nekoliko brojeva iz pojedinih država: Po službenoj statistici ima u Ukrajini 2.400.000 manjina (Velikorusi nisu ubrojani), i to 1.550.000 Židova, 363.000 Nijemaca, 24.000 Poljaka, 87.000 Bugara i 20.000 Grka. Pojedine manjine imaju svoje narodne sovjetie.

Dobra trećina stanovništva Poljske sastoji se iz narodnih manjina. Ukrajinci, Židovi, Rusi, Nijemci, da nabrojimo samo najglavnije. U čemu je uopće poljski problem? U zadovoljavanju naroda u zajedničkoj poljskoj državi!

Baltičke države mogle bi se u kratko imenovati države manjina. Škole govore: U Estonskoj bilo je 1924./25. 1364 osnovnih škola, a 143 od njih posebne škole manjina. Srednjih škola ima 83, od tih 22 manjinskih. Samouprave su uzdržavale 120 javnih i osnovnih škola narodnih manjina, nadale 6 srednjih, država 1, privatne osobe i saveza 15. Po narodnosti bilo je tamo 91.109 Rusa, 18.319 Nijemaca, 7000 Letaa, 7850 Švedjana i 4566 Židova. U osnovnim školama bilo je svega 15.926 djece narodnih manjina.

Narodne manjine su oznake i ostalih dviju baltičkih država, Litve i Latvije. U posljednoj državi je narodnim manjinama dapače povjeren sastav vlade.

Čehoslovačka ima u Istočnoj Šleziji, koja je pripadala republici, oko 100 hiljada Poljaka, koji imaju lijepo raspoređenu školsku mrežu. Imadu 75 osnovnih škola, 2 građanske, 5 privatnih osnovnih, 5 privatnih građanskih, jednu realnu gimnaziju, jednu učiteljsku školu, jednu poliodjelsku, jednu trgovačku i čitav niz domaćinskih škola. Javne pomaže država, i privatne Poljsko školsko društvo. Premda su stranački podijeljeni, ipak rade Poljaci zajedno. U Čehoslovačkoj ima dalje 3.130.000 Nijemaca, od kojih upotrebljava 2.200.000 njemačkih nastavnih i službenih jezik, 753.220 dvojezični, a samo 134.000 češki jezik. 96 po sto Nijemaca u Čehoslovačkoj može dakle općiti sa vlastima u materinskom jeziku. Gdje manjina nije veća od 20 po sto, mogu tražiti dvojezičnu školu. Konačno živi u republici 700.000 Mađžara, koji također uživaju mnogo prava.

Sva Potkarpatska Rusija znači praktično mješavinu narodnih manjina, koje se tek orijentiraju.

Dapače i Mađžari priznaju, da su grješili nad drugim narodima. Tako je grof Appony, koji je poznat po svome predratnom školskom zakonu, koji je manjine prepustio sistematskom uništavanju, priznao, da je bila mađžarska politika, u pogledu manjina u posljednjih nekoliko godina puna pogriješaka. Tada je Seaton Watson pred cijelom Evropom protestirao nad zločinima u Mađžarskoj i veliki pjesnik Björnsön je isto tako optužio Evropu, da tako šta dopušta Mađžarskoj. Međutim čini se, da se Mađžari još nisu opametili,

njemačke, poljsko-litavske, rumunjsko-mađžarske pregovore, svuda je na površini pitanje manjina!

ŠTO I KAKO RADE DRUGI?

Najpopularniji razlog za stupanje Njemačke u Društvo Naroda bila je želja, da Njemačka preko ženevske ustanove utječe na brojne njemačke manjine u drugim državama. U Stuttgartu ima ogroman institut, a u Münchenu znastvenu akademiju i 26 hiljada organizacija i društava u korist njemačkih manjina. U Njemačkoj dolaze do uvjerenja, da pitanje manjina treba zakonito urediti. U tom pogledu veli Liga mira: »Organizacija manjina reka dobije javno-pravni značaj. Manjine neka dobiju kulturnu autonomiju, pravo samoodređenja i slobodno kretanje u školskom pitanju«.

Za Nijemce u Danskoj, koji uživaju školsku autonomiju i koji se i onako prosto kreću u dodiru sa majkom otadžbinom, dalo je hamburško gradsko vijeće 1926. g. 135 hiljada dinara potpore. Njemački savez u Estonskoj obasiže 116 instituta i društava.

Njemački učitelji i njemačke pogranične organizacije predložile su berlinskoj vladi, da preuzme sve inozemske njemačke privatne škole na državni trošak.

Njemački Schulverein-Südmark, koji je slomom Austro-Ugarske izgubio svoju glavnu sferu, pokazao je ipak još 1926. god. 38.065.014 šilinga dohodaka. Njegovo polje rada prostire se na slovensku manjinu u Koruškoj i na njemačke škole u našoj državi.

Narodne manjine osnivaju u posljednje vrijeme svoja narodna kazališta, te se u tu svrhu organizirale u majci-otadžbini središnjice.

Kad je u Bukureštu održan kongres Rumunjskog ženskog saveza, pozvate su također predstavnice saskog ženskog saveza, u Sedmogradskoj, švapskog lavez iz Banata. Ženskog saveza iz Bukovine i židovskog saveza iz Transilvanije. U pozivu se veli: Majke imaju dužnost, razgovarati o sudbini svoje djece, o potrebama svojih obitelji, o zaštiti bolesnika, poslanstvu mira i zato također o riješenju pitanja manjina.

BRIGA ZA NIJEMCE U JUGOSLAVIJI.

U Zagrebu je dne 28. februara osnovana podružnica Švapsko-njemačkog prosvjetnog saveza, kojemu je sjedište u Novom Sadu. Njemačka manjina u Jugoslaviji broji taj savez u svoju najjaču organizaciju, koja se bavi prosvjećivanju svojih članova.

Skupštinu koja je bila sazvana u svrhu da se u Zagrebu osnuje podružnica saveza, otvorio je u prostorijama evangeličkog biskupskog ureda prvinjemačko-evangelički biskup u Jugoslaviji dr. Filip Popp. Pozdravio je okupljene, kojih je bilo preko 80 a prvom dao je riječ izaslaniku Saveza iz Novog Sada g. Kecksu. On je u podužem govoru objasnio važnost i značenje Švapsko-njemačkog prosvjetnog saveza, u kojem su začlanjeni samo oni Nijemci, koji su jugoslavenski državljani. Savez vodi brigu oko prosvjećivanja njemačkih narodnih manjina, a djeluje strogo u duhu naših državnih zakona. Od godine 1929. otvorio je savez oko 60 njemačkih škola, u našoj zemlji, a osnovao je i privatnu učiteljsku školu za njemačke državljane u Velikom Bečkereku.

Poslije govora g. Keckesa slijedilo je upisivanje u zagrebačku podružnicu saveza, pa je već na ovom sastanku upisano 86 članova. Ujedno je izabran odbor, na čelu sa pretsjednikom g. Matheismom.

GINO BATTISTI IZGINIL

Trst, marca 1932. Fašistični list piše: Iz Tridenta je neznatno kam izginil Gino Battisti, sin nekdanjega italijanskoga poslanca v avstrijskem državem zboru Cezarja Battistija, ki so ga Avstrijci v svetovni vojni ujeli kot italijanskoga dobrovoljca in ga potem v Tridentu obesili. Mladi Gino Battisti se je sprl s fašističnimi hijerarhi. Pred kratkim so ga fašisti v Tridentu na-

POSVARJENI IN POHVALJENI DUHOVNICI.

Reka, marca 1932. »Corriere Istriano« piše, da ima na Škofljah pri Kopru italijanzacija dober uspeh. V tem smislu se trudi tudi sedanji župnik na Rišani Gvido Galvani (prej Glavan). Na Škofljah grade novo cerkev, kjer bo seveda vse po laško. Na pergamentu temeljnega kamna je laško besedilo. Zapisano je poleg drugega sledeče: »Naj bo to novo svetišče sv. Mateja kraj, kjer bodo peli slavo Gospodu in Mariji ter delavnica značajev, boljših in strumnejših vojakov za domovino, in sinov, vdanih katoliški cerkvi, državljanov, izabranih za nebesa.« — Uradni list puljske-prefektore poroča, da je bil Božo Silvani, župnik v Roču, policijsko posvarjen. Puljska prefektura je tudi posvarila župnika Banka iz Sv. Ivana od Šterne.

IZJAVA ZAHVALNOSTI.

Povodom teškog udara sudbine, koja nas je zadesila preranom smrću naše nezaboravne kćerke Nevenke, ovim putem se najtoplije zahvaljujemo svim prijateljima i znancima, koji su nam u tim teškim časovima iskazali bratske usluge i pomoć, kao i svima onima, koji su nam iskazali sućut i zemne ostatke naše drage Neve otpatili do zadnjeg počinaka.

Ožalošćeni

Stanko i Branka Čuk, Novi Sad.

Organizovana aktivnost

Iz društva „Istra“ u Zagrebu

NOVA UPRAVA DRUŠTVA ISTRE U ZAGREBU.

Na prvoj sjednici poslije glavne skupštine konstituirao se je novi upravni i nadzorni odbor društva »Istre« u Zagrebu ovako:

Upravni odbor: Predsjednik Dr. Ivo Ražen; I. Potpredsjednik Lazarić Josip, čin. drž. želj.; II. Potpredsjednik Vatovec Andrija, trgovac; Tajnik Dobrila Josip, čin. drž. želj.; II. Tajnik Dobrila Srećko, student; Blagajnik Kjuder Alfons, priv. činovnik; Zamj. blagajnika Gortan Ivan, čin. kod stola sedm.; Odbornici: Bolčić Edo, priv. činovnik; Cargo Ljubo, student; Godina Dragutin, stolarski pomoćnik; Kirac Luka, priv. čin.; Prelac Gjuro, krojački obrtnik; Skoflić Slobodan; Tumpić Jakov, strojobravar; Nadzorni odbor: Buić Fran, priv. činovnik; Cukon Nikola, radnik; Dr. Vjekoslav Gortan, Obad Josip, Insp. drž. želj.; Vivoda Jakov, čin. Banske Uprave.

REDOVITA GLAVNA SEMESTRALNA SKUPŠTINA ISTARSKOG AKADEMSKOG KLUBA.

Istarski Akad. Klub održaje u subotu dne 12. o. mj. svoju redovitu semestralnu glavnu skupštinu u 7 i pol sati na večer u društvenim prostorijama. Dnevni red je sljedeći:

1. Otvorenje,
2. Čitanje zapisnika posljednje gl. skupštine,
3. Izvještaji: a) tajnika, b) blagajnika, c) knjižničara,
4. Nadopuna pravila,
5. Primanje članova — starješina,
6. Izvještaj nadzornog odbora i apsolutorij upravnog i nadzornog odboru,
7. Biranje novog odbora,
8. Eventualije.

Svi prijedlozi za skupštinu, pritužbe i eventualne kandidatske liste moraju biti predane bar dva dana prije glavne skupštine odboru (Poslovnik § 25). — Odbor.

DAROVİ SOCIJALNOM ODSJEKU DRUŠTVA »ISTRE« U ZAGREBU.

Mjesto vijenca na odar blagopokojnog prof. Ivana Mandića darovali su 150 dinara (svaki 50 dinara) Socijalnom odsjeku »Istre« u Zagrebu gg. Milovan Mihovil, Richard Franović i Mileva Zlatić (svi iz Kragujevca). Socijalni odsjek najtoplije zahvaljuje.

Vijesti iz Jugoslovenske Matice u Zagrebu

Banovinski odbor Jugoslovenske Matice u Zagrebu održao je plenarnu odborsku sjednicu dne 4 februara o. g., primio je na znanje izvještaj o radu u mjesecu januaru i donio važne zaključke za dalji rad.

Dne 24 februara 1932 umro je nakon kratke ali teške bolesti član i odbornik Jugoslovenske Matice veleč. gosp. prof. Ivan Mandić, ravnatelj Dačkog internata u Zagrebu.

Banovinski odbor Jugoslovenske Matice održao je u počast poštovnog istarskog otadžbenika dne 25 februara žalobnu sjednicu, dne 27 februara prisustvovao je sprovodu blagopokojnika, a nad otvorenim se je grobom od njega u ime Jugoslovenske Matice oprostio društveni tajnik.

U mjesecu februara o. g. poslali su Jugoslovenskoj Matici za njezine visoke i plemenite ciljeve: gosp. Dr. Fran Brčić, Zagreb, u počast blagopokojnog prof. Ivana Mandića 300 Din, gosp. prof. Vjekoslav Spinčić, Sušak svoj mjesečni doprinos, 100 Din, gosp. Jurković Tomo, vođnik I klase Pomorske vojne akadem. u Dubrovniku 50 Din, gg. Babić Rudolf i M. S. Zagreb po 20 Din, g. Birola Oskar, Zagreb, 15 Din, gg. Vlasčić Marija, Zagreb, Draščić Benjamin i Draščić Dragutin, Zagreb, Edmund Drobnik, Gospić, po 10 Din. Svima se najtoplije zahvaljuje Odbor.

Iz društva „Nanos“ v Mariboru

USTANOVNI OBČNI ZBOR DRUŠTVA »NANOS« V MARIBORU.

Mariboru.

Ustanovni obćni zbor društva »Nanos« v Mariboru se je vršil v nedeljo 28. februara v Narodnem domu. Obćnega zbora se je vdeležilo nad 400 oseb, tako da je bila dvorana nabito polna.

Ob 10 uri je otvoril predsednik pripravljalnega odbora g. Koruza obćni zbor. Po nazdravu vsih navzoćih in posebno zastopnikov društva je prećital brzojavne in pismene pozdrave prejete od društva »Istre« v Zagrebu, Orjema iz Trboveli, »Soće« iz Jesenic, in ostalih.

V spomin umrlega isterskega borca prof. Ivana Mandića, kako tudi vsih primorskih ųrtve je prećsjednik pozval navzovće k 1 minutemu molku, ćemur so se vsi odzvali.

G. predsjednik je na to v izćrpnem govoru podal program in cilje, ki ih bude zasledovalo novo društvo, kakor tudi dosedanje

delo bivće omladine Narodne Odbrane. Iz poroćila sledi, da bude glavna naloga društva socijalna pomoć brezposlenim ćlanom zbiranje v svojem krogu vse mladine ki prihaja iz Primorja, da ne zaide na cesto in postane tako balast poćtene družbe, in dati vsem ćlanom skromno zavetiće in zbiralićće, skrbeti potom predavanj za njih kulturno izobrazbo, zaposliti jih po raznih društvenih odsekah itd. Idejno bude mladina sledila ciljem, katere je zasledovala na domaćih tleh, in za katere je poloųila ųe toliko ųrtvev. Iskalo bude društvo redno sodelovanje z vsem primorskim kakor tudi domaćim drućtvi. V politićnem stalićću bude sledilo jugoslavenski program.

Ker je bil oficijelni govornik prof. Dr. Ćermelj zadržan, se je prećlo takoj na slućajnosti

Prvi se je oglašil k besedi zastopnik Narodne Odbrane g. Dr. Irgolić, ki je s svojim nad vse odućevljenim in v srce segajoćim govorom navdućil vse navzoće.

Za njim je govoril zastopnik društva »Jadran« g. Lah ki je z lepo domaćo besedo utemeljeval potrebo novega društva, ter obljubljaj v imenu »Jadrana« vso podporo. ųel je za svoje tople besede burno priznanje.

V imenu Omladinskoga Sveta v Ljubljani je društvo pozdravil tov. Višnjavec ter ųelzel najlepši uspeh.

G. Ferjanćić je pozdravil v imenu Kluba primorskih emigrantov s klikom padlega tovarića Bidovca »ųivela Jugoslavija«.

Za njim je tovarić Figer pozdravil društvo v imenu »ųarje« Kranj, ter opisal veselje v njihovem drućtvu, ko se je razlćsala vest, da je oųivel tudi Maribor.

V imenu ćlanov iz Pobreųja je govoril g. Tonćić, ki je opisal praktićne naloge, katere se mora zaćeti rećšavati v novem drućtvu.

G. Perhavec, je z ognievito besedo, orisal stanje na Primorsko, ter predoćil naloge, ki ćakajo našo domovino, zlasti pa tukajćnjo primorsko emigracijo. Mladina naj v borbi prednjaći.

G. Dr. Fornazarić je opisal odnev, ki ga ima v Primorju ustanovitev in delo emigrantskih drućtev.

Po konćanih govorih so navzoći ćlani pevskega društva »Jadran« zapeli poznano »Bući bući, morje Adrijsko« kar je spremeniło obćni zbor v pravo manifestacijo.

Po kratkem odmoru so se vrćile volitive. Izvoljeni so bili, z toplim pozdravom za predsjednika tov. Koruza Albert, podpredsjednika Kosmina Boųo, tajnika Danilo Sedmak, v ostali odbor: Stoka Angela, Kralj Marino, Turk Danilo, Kette Ferdinand, Godnić Alojz, Horvatin Milan, Mislej Rudolf, Skrinjar Tone, Novak Mirko, Kralj Stanko, prof. Bevk, Ivan Kralj in Ivo Lasić.

Z sploćnim aplauzom je bil sprejet predlag da se poćalje udanostna brzjoavka Ni, Vel, Kralju, banu Dr. Marućiću in Savezu Emigrantov v Beograd.

Tov. Koruza se je zahvalil za izvolitev ter pozval vse navzoće k sodelovanju v drućtvu, nakar je zaključil nad vse lepo uspeli ustanovni obćni odbor.

Popoldne se je zbrala velika većina ćlanov ter priredila izlet v blićjno okolico. Proti večeri pa so ćlani spremljali svoje tovariće ki so se vraćali proti Ljubljani, na kolodvor, ter jim priredili prav prirsćno odhodnico.

Nedelja je pomenila lep manifestacijski dan za vse naće Primorce in Istrane, ki ųivijo v Mariboru in okolici.

»NANOS« V MARIBORU V POĆASTITEV SPOMINA ŠKOFA DOBRILE

Da poleg ostalih jugoslovenskih mest proslavi tudi Maribor na skromen naćin tega probuditelja Istre bo priredil »Nanos« v mali dvorani Narodnega doma predavanje o delovanju in ųivljenju škofa Dobrile. Predaval bo dobro znani ųupnik g. Jakob Soklić iz St. Vida pri Ptuj. — (Poroćilo v prihodnji številki).

Proslava škofa Dobrile, se bude vrćila v mali dvorani Narodnega doma dne 15 marca. Ćlanska udeleųba obvezna. Vstopnina prosta.

AKADEMIJA »NANOSA« V MARIBORU

V soboto 12. t. m. se bo vrćila v mariborskim Narodnem domu velika akademija društva »Nanos«, katere ćisti dobićek je namenjen za podporni fond brezposelnih brezdomovincev. Na akademiji bodo sodelovali odlićni igralci g. Sancić, g. Rasberger, gđć. Udovićeva in Kraljeva. Akademija bo pod pokroviteljstvom mećstnega poųupana g. Golouba, trųaćkega rojaka.

»NANOS«, MARIBOR

Vsak ponedeljek od 19 uri se vrći redna odborova seja.

Vsak torek ob 20 uri vaje tamburaćkega odseka

Vsako sredo ob 20 uri vaje pevskega odseka

Vsak ćetrtak sestanek vsch ćlanov in ćlanic z predavanjem

Vsak petek vaje dramskega odseka

Vsako soboto vaje tamburaćkega odseka

Vsako nedeljo predpolne vaje pevskega odseka.

Ta urnik velja do preklica.

Iz društva „ųarja“ v Kranju

PROSLAVE V PRIMORSKEM DRUĆTVU »ųARJA« V KRANJU.

Dne 7. februara t. l. je drućtvo »ųarja« v Kranju na skupnem sestanku proslavilo 50letnico smrti velikega škofa Dobrila in pa 121 letnico roųstva velikega škofa in preporoditelja Jugoslovenov Josipa ųuraja Strossmayerja. V ta namen je imel drućtveni podpredsjednik predavanje o Dobrili in Strossmayerju. V kratkih besedah je povedal njim ųivljenjepis in orisal njuno delo, saj je tako slićno. Bać tako, kot je zasluųen Dobrila za preporod Istre, ravnotake zasluųe ima Josip ųuraj Strossmayer za preporod Hrvatov in sploh Jugoslovenov. Na sporedu je bila dalje deklamacija tov. Stembergerja Ludovika, ki je Aćkerćevo budnico: Mi vstajamo, podal prav izrazito. Je to pesem, ki se nam omladincem danes bolj kot kedaj prilega. Deklamirala je dalje tovarića Ceda Batistićeva Igo Grudnovu pesem: Slika z Adrije. Deklamirala je res izbornu in naćin njenega prednaćanja je segel vsem navzoćnim doboko v srce. Sledila je še deklamacija tov. Skoka, ki nam je lepo prednaćal Vojeslava Moleta pesem: Slovo.

Sestanek ki je vsekakor lepo potekel, se je zaključil s poroćilom o drućtvenem delovanju. Tako se je tudi »ųarja« prikljućila onim, ki so proslavili spomin naših narodnih velikanov.

PUSTNA PRIREDITEV »ųARJE« V KRANJU.

Na pustno nedeljo zvećer je drućtvo zbralo v drućtvenih prostorih do sto svojih ćlanov in prijateljev k pustni zabavi, katero je priredilo, da si malo odpomore v finanćnem oziru in na ta naćin podpre drućtveno blagajno, ki je skoraj izćrpana. V ukusno dekorirani dvorani, ki sta jo dekorirala tov. Marjan in Bogomir ųerjal ob enem z naćelnikom športnega in prireditvenega odseka se je razvila prav animirana zabava s plesom, ųaljivo pošto in petjem drućtvenega moųkega zbora. Zabava je trajala pozno v noć in bo ostala vsem ki so se udeleųili v najlepšem spominu. Odprle so se nam duće in srca, pa smo si v zaupnem pogovoru laųjali naće trpljenje, s tem, ko smo se eden drugemu poųili. Preųiveli smo zopet par uric skupnega veselja, takih uric, kot smo jih bili vajeni ųiveti v domovini, dokler nas ni kruta usoda zanesla po svetu.

NOVOSTI IZ DRUĆTVENEGA ųIVLJENJA »ųARJE«.

Vse tovariće in tovarićice opozarja odbor na to, da so se sestanki prenesli od nedelj dopoldne na torke zvećer ob 8 uri. Sestanki se torej vrće vsak torek toćno ob 8 uri zvećer v drućtvenih prostorih.

Pevske vaje drućtvenega mećanega zbora se vrće vedno vsak ćetrtak in soboto ob osmi uri zvećer. Pevske vaje moųkega zbora pa iste dneve ob sedmi. Vabimo vse rojake, pa tudi vse ostale, posebno delavce in delavce, da se zboru pridruųijo. Javijo naj se drućtveni tajnici Moćci Peganovi ali pa pri vajah naćelniku pevskega odseka tov. ųiųmondu Viktorju.

Na zadnjem sestanku je bil mesto odpotovala tov. Benćana, ki je bil na zadnjem obć. zboru izvoljen za revizorja, izbran tov. Stanić Rudolf.

DVOJE ZANIMIVIH PREDAVANJ V »ųARJI«.

Drućtveni odbor si je nadel nalogo, napraviti sestanke kolikor moųoće pestre in privlaćne in je sklenil v ta namen naprositi razne predavatelje za predavanja.

Tako je na sestanku dne 23. II. t. l. predaval akademik Slavoljub Ferjanćić, predsjednik Kluba jugoslovenskih primorskih akademikov iz Ljubljane, ki je govoril: »O pomenu mladine« Oćrtal je razmere, ki vladajo v Primorju in izćrпно podal smernice, po katerih naj bi se mladina ravnala, da pride do svojega cilja. Predavanje je vzbudilo veliko zanimanje.

Na poslednjem sestanku, dne 1. III. t. l. pa nas je presentil z res krasno zasnovanim in izvrsno podanim predavanjem Taborjan tov. Ćiril Kosmać iz Ljubljane. Pod naslovom: »Hodil po zemlji sem naće«, nas je vodil iz kraja v kraj po našem Primorju, vsa mesta odel v belećtstiko in jih napojil z ųivljenjem, tako, da so v nas zaųiveli kot na dlan i Kras, Trst, Miramar, Devin, Baršana, Gorica, Brda, Idrija, Kostanjevica, Tolmin in vse, vse ono, kar je naće, do poslednje vasi. Bili smo doma, govorili smo z domaćimi, sedeći ob kaminu.

Škoda samo, da sestanek ni bil obiskan tako, kot bi moral biti.

V blićnji bodoćnosti se nam obeta še predavanje tov. Boųića predsjednika »Tabora« v Ljubljani: »O emigrantskem pokretu« in pred-

vanje tov. Kosmaća: »Primorske bajke in pravljice«. Vse tovariće in tovarićice ųe danes opozarjamo na ta dva vaųna sestanka. Prosimo ob enem, da povedo tudi onim, ki na »Istro« niso naroćeni. Eno izmed predavanj se bo vrćilo 15., drugo pa 29. marca t. l. ob osmi uri zvećer v drućtvenih prostorih.

USPEH »ųARJANA« PRI SOKOLSKIH SMUĆKIH TEKMAH.

Već ćlanov »ųarje« je ućlanjenih tudi pri tukajćnjem Sokolu. Preteklo nedeljo so se vrćile smućeke tekme gorenske sokolske ųipe in je tov. Stanić Rudolf ob moćni konkurenci v teku na 14 km dosegel 4. mesto. Ćestitamoi!

ŠPORTNO DELOVANJE

Drućtveni športni odsek s svojim turistićnim pododsekom je napravil dvoje izletov v blićjno kranjsko okolico in sićcer enega na Brdo, katerega se je udeleųilo 21 ćlanov in na Sv. Joćt, katerega se je udeleųilo 12 ćlanov. Zaćela je s treninji tudi hazena. Tovarićice prosimo naj prihajajo toćno in vedno.

OBĆNI ZBOR JUGOSLOVENSKE MATICE V KRANJU

Obćni zbor Jugoslovenske Matice v Kranju se bo vrćil v torek 15. t. m. ob pol 20. v restavraciji pri »Peterćku«.

Obćni zbor „Soće“ v Novem Mestu

6. t. m. je imelo drućtvo »Soća« svoj redni obćni zbor. Obćni zbor je otvoril predsjednik, pozdravil vse navzoće ter izrazil obųalovanje, da se nahaja tajnik v bolnici, ter da bo tako moralo odpasti po-drobnejće tajnićko poroćilo. Blagajnik poroća, da je drućtvo izdalo v poslovnom letu 1931-32 Din 790.— podpore revnim emigrantom. Po blagajnićkem poroćilu se je prećlo na volitev novega odbora. Pri slućajnostih je povzel besedo g. Mervić ter je v zbranih in lepih besedah pozival na resno delo ter pozival ćlane naj se v ćim većjem številu naroćijo na naće emigrantsko glasilo »Istro«.

Pripominjamo, da je v Novem mestu nad 200 emigrantov. Od teh je vćlanjenih pri našem drućtvu samo 74. Kje so pa drugi? ųeleti bi bilo, da se tudi ostali vpisćjo v naće drućtvo, da v strnjenih vrstah delamo za skupno naće stvar.

Većer emigrantske omladine v Ljubljani

Zadnji ćas je opaųati med ljubljansko emigrantsko mladino posebno ųivo delavnost, ki se kaųe zlasti v njenem kulturnem delu. Na ćelu tega gibanja je Delavsko in prosvetno drućtvo »Tabor« v katerem delata z roko v roki delavec in v ųolah zrasli izobraųenec. Iz tega sloųnoga dela se je razvil med ćlani izreden ćut za socialnost, ki more biti zgled vsem onim drućtvom, ki so po svoji tradiciji moćna in razpolagajo s sredstvi, od katerih bi kdaj pa kdaj marsikaj moglo odleteti v ųep brezposelnoga ćloveka. Drućtvo »Tabor« izpolnjuje to dolųnost vsakega poćtenega kulturnega dela v precećnji meri. Ne le da skrbi za pribegle emigrante iz onstran meja naće drųave s prenoćiće i in obleko, temveć se ob vsaki mudani priliki spominja tistih, ki nimajo nićesar razen goleg ųivljenja.

Tako je to drućtvo pogostilo na večeru emigrantske mladine, ki se je vrćil preteklo soboto v dvorani hotela Tivoli, okrog 120 brezposelnih mladencev. Res da pogostitev ni bila razkoćna (ćaj, kruh in razno pecivo), vendar so ti ljućdi bili vsaj za nekać ur postavljani iz svojih mraćnih dni v pesem in godbo, v večerno razgibanost veselih ur. — Većer je otvoril glasbeni mandolinistićni odsek društva s pesmijo »Bući morje Adrijsko«, kateri je sledila recitacija Gregoriććeve pesmi »Na dan«, ki jo je lepo podala gđć. Škrapova. Ona kakor mandolinisti so bili deleųni od obćinstva, med katerim je prevladovala mladina, navdućnoga odobravanja. Sledil je pozdrav predsjednika Boųića; z jedrnatimi besedami je pozval vse, ki so moćni, na delo za zmago naroda, za odrećitev vsch zasluųljenih. Zatam so mandolinisti z »ųvuci iz Virovitice« zasanjali vse v neko mehko otoųje, ki je doma na ųirokih ravninah naših juųnih bratov.

G. Milko Škrap je v izćrpnem referatu prikazal delo mladine v Primorju. oųivel pred pozornimi poslućalci vso veliko Golgota naroda pod tujim jarmom, ki je kriųan in prićakuje vstajenja. In

Gostiona MARKO BRANICA

Nova Ves broj 2

Sastajalište Istrana. — Na glasu jer pruųa gostima sve ugodnosti: primorska jela, dalmatinska vina, dva iųgralića za »boće« i kuglanu. — Posjeduje lijepu baćću. — Preporuća se Istranima.

kakor v potrditev, kako polna vere v lepšo bodočnost je slovenska mladina, je g. Ljuba Toros efektno recitiral Zupančičevo »Pesem mladine«. Zelo toplo je bilo sprejeto lepo zasnovano poročilo gđc. Slavke Lenarčeve o primorski ženi doma in v emigraciji; vzorno je prikazala pomembno delo žene tu in tam, ki z majhnimi sredstvi požrtvovalno vzgaja v raznih ženskih kroških mladino za bodoči veliki čas. Zopet so mandolinisti zaigrali večno lepo, in zlasti za današnji čas visoko pesem: »Slovenec sem«. Dvorano je zajel vihar navdušenja. Večer se je bližal svojem vršku. In bil je na vršku ko je predsednik g. Božič izpregovoril svojo besedo. V lepo zasnovanem govoru je prikazal delo emigrantske mladine, zgodovinsko utemeljil boj mladega človeka, boj med današnjim in včerašnjim svetom, sociološko prikazal kaotičnost naše dobe, se z izredno fineso dotiknil imperialistično-kapitalističnih težej prene-katerih sil, omenil moderne kolonije in boj med kapitalom in komunizmom. Tako je podal posrečen presek skozi gospodarsko in duhovno krizo Evrope in brez vsake retorične teatraličnosti zaključil svoja izvajanja z mislijo, ki je bila vredna večera: da je emigrantsko vprašanje — vprašanje dela in kruha, vprašanje demokracije. Nedvomno! Da so njegove besede bile polne duha zemlje, je pričalo iskreno navdušenje vseh navzočih, ki se ni hotelo poleči.

Kmalo za tem je predsednik pozdravil zastopnike društev, tako gospo Mašo Gromovo kot zastopnico »Kluba Primorka«, g. dr. Fellacherja kot zastopnika kluba koroških Slovencev, g. načelnika Sancina kot zastopnika udruženja emigrantov, dalje zastopnika podpornega in prosvetnega društva »Nanos« v Mariboru, g. magistra Segota, g. prof. Lava Čermelja, g. prof. Bačiča kot zastupnika »Sočec«, g. Pibra kot zastopnika prosvetnega društva Zarje v Kranju in zastopnika Akademskoga kluba v Ljubljani.

Zatem so zastopniki z bolj ali manj kratkimi govori pozdravili zbrano mladino in goste in čestitali društvu za njegovo uspešno delo med emigranti. Zlasti gospa Maša Gromova in g. dr. Fellacher sta s svojimi živimi besedami dala večeru mladine pošten obulob, ki je izravnil vse razlike let med mladimi in starimi. — Nato je Ferdo Delak recitiral Grudnovo »Pesem iredentistov«. Njegova recitacija je bilo izreden umetniški užitek. — Večer so zaključili mandolinisti. Na prireditvi pa je sodeloval tudi ves pevski zbor Tabora, ki ga je vodil g. Venturini.

Istrani!

Vaša porodica ne smije biti bez našega lista Sveta je dužnost svih emigranata da čitaju naš list.

Pretpatite se na „Istru“!

NOVA ADRESA »ISTRE«

Upozoravamo naše pretpatnike i saradnike, da je »Istra« promijenila adresu. — Upućujte Vaša pisma na ovu adresu:

»ISTRA«, ZAGREB, Masarykova ul. 28. II. kat.

Ivo Sancin

Naš vrli tržaški rojak Ivo Sancin, ki je že med prvimi moral zapustiti našo milo Istro slavi te dni v Ljubljani, čil in zdrav, svojo 60-letnico. Hvala Bogu 60 let ni še prava starost za tako žilavega moža, kakor je naš Ivo, ali hvaležna javnost je vendar uporabila to življenjsko točko, da mu iskaže svoje priznanje za mnoge zasluge in vrline, ki ga dičijo.

Nepopravljiv je idealist, ki je sicer prestal mnogo nepričakovanega in neprijetnega, a je kljub vsemu in svojim letom še danes tako mladeniško navdušen v mislih, besedah in dejanjih za našo stvar, kako je bil z 20 leti. Saj povedujejo še sedaj o prvi dijaški veselici pri Pangosu na Greti, kjer je nastopil Sancin z svojim tamburaškim zborom, in še nastopil kot igralec na odru in to v časih, ko je bilo vsako dijaško udruženje na nemški gimnaziji v Trstu strogo zabranjeno, ko so bili slovenski in hrvatski dijaki pod posebno pažnjo in v ponovnih preiskavah. Tudi kot dijak na višjih kmetijskih šolah se je vselej iskazal Ivo Sancin kot neutru-den narodni delavec na kulturnem in političnem polju. Na kmetijskih in narodnih shodih je nastopal kot priljubljen govornik in v »Edinosti« in »Naši Slogi« je bodril naš vzbujajoči se narod z ognjevitimi članki s potpisom I. S. Fojačev, v smislu pesnika: »Kdor ponižuje se sam, je podloga tujčevi peti«.

Njegova podjetnost in vstrajnost povzdignila ga je ponovno do častnih služb in mest, ali on je krenil vedno raje tja, kjer je bil najbolj potreben. Gotovo se ga spominjajo še širom Dalmacije ko je prenavljal z rojaki strokovnjaki vinorejo ogroženo po trtni uši, niso ga nimalo pozabili po Buzešćini, Kopersćini, Pazinšćini in Puljšćini kje je v pred in medvojnih letih poleg poljedelskih naukov ucepil mnogo drugega dobrega, tako, da so laške zajedavke ga smatrale za najopasnejega svojega protivnika. Kmetije celjskega okrožja so mu iz hvaležnosti za njegovo »nadzorovanje« pod konec vojne ponudili kandidato za

zadnje volitve v skupščino. Kaj je pa je v zadnjih 10 let storil Sancin za kmetovalce dravske banovine nam pričajo razni slavnostni članki v slovenskih listih.

»Slovenski Narod« od 3 marca piše: Ivo Sancin je bil rojen 3. marca 1872. na Greti, predmestju Trsta. Po slovensko-talijanski ljudski šoli v Rojanu, slovensko-nemški pripravnici na Prosseku in nemški gimnaziji v Trstu je I. 1894. z odliko absolviral višje vinarsko in sadjarsko učilišče v Klosterneuburgu in s tem posvetil svoje življenje kmetu, ki mu je zvesto služil, mu še služi in mu bo služil do zadnjega utripa svoje-ga zlatega srca. Še dolgo, dolgo naj mu krepko služi in uspešno!

V Tirole in celo v Južno Italijo, pa tudi na višje gospodarsko učilišče v Križevac na Hrvatsko in visoko šolo za kmetijstvo na Dunaj ga je gnala želja za izpolnitvijo in tam je I. 1900. tudi napravil učiteljski izpit za vinorejo in sadjarstvo, že prej je pa po prostovoljskem letu postal tudi rezervni oficir. Kot potovalni učitelj in referent za kmetijstvo je najprej služboval pri namestništvu v Zadru, nato pa v Dubrovniku ter v teh šestih letih spoznal vso Dalmacijo in trpljenje dalmatinskega kmeta ter njegov boj proti tujemu pohlepu po naši Adriji. V Zadru je sodeloval pri ustanovitvi poljedelske poslov-nice, ki še danes deluje v Splitu.

V Istri se je pričelo živahnije delo na političnem in gospodarskem polju in naš borbeni in idealni nacionalist je pustil bolj dobro službo v paradižu Dubrovniku ter odšel za skromnega potovalnega učitelja in okrajnega kmetijskega referenta v Buzet, središče puste Čičarije. Agilnega in uspešnega narodnega delavca so pa italijanske intrige pregnale k okrajnemu glavarstvu v Pulo, kjer je ostal do mobilizacije.

Preobširno bi bilo poglavje njegovega nemirnega življenja v svetovni vojni za objavo: vedno preteče internacije in grozeča smrt, enkrat poveljnik stot-nije, obenem suspendiran kot namestniški uradnik, prisiljen dopust »zaradi

bolezni«, skrivanje in zopet suspenzija pa življenje pod policijskim nadzor-stvom, nato pa zopet oficir na Koroškem in Doberdob tožnega spomina, za njim pa Srbija in bitke na vseh sektorjih v Tirolu, kočno je pa prišel v času najbolj bresčnih rekvizij v Celje za namestnika nadzornika za prehrano Spodnje Štajerske. Kako »vneto« je op-ravljaval svojo službo, se s hvaležnostjo spominjajo vse ondotne kmetije. Ze 17. oktobra 1918. je pa rovar prevzel vod-stvo našega vojaštva in 1. novembra poveljstvo nad vsemi pešadijskimi četa-mi Celja in organiziral prevrat ter pos-lal celo 500 vojakov generalu Maistru v Maribor na pomoč. S Tirola je nosil tajna poročila dr. Zerjavu na Dunaj, po prevratu je pa g. Ivo Sancin šel z deputacijo Istranov v Pariz zastopat interese Istre. V priznanje izrednih za-slug in odločnega delovanja ob prevra-tu ga je deželna vlada imenovala za čr-novojnega stotnika v naši vojski, kjer je služil vse do 1. 1920., ko je prevzel tajništvo tedanje Kmetijske stranke na Štajerskem, ki jo je reorganiziral in dogovorno z demokratsko stranko izvršil uspešne volitve v ustavotvorno skup-ščino. Zato ni dobil službe in je bil se-le po izpremembi političnih prilik ime-novan za kmetijskega referenta in in-spektorja pri agrarnem uradu v Ma-riboru, nato pa za šefa kmetijskega od-delka v Ljubljani, dokler ga ni 1. 1927. minister za kmetijstvo dr. Kulovec br-zojavno vpokojil. Za časa njegovega na-čelnikovanja kmetijskemu oddelku so bile ustanovljene srednja kmetijska šo-la v Mariboru, sirarska šola v Škofji Loki, ribogojni zavod v Bohinjski Bi-strici, postavljeni temelji za gospodinjsko šolo v Mali Loki, ustanovljenih ne-broj trijerskih postaj, uredil je pa tudi kmetijsko potovalno službo i t. d.

L. 1924. je bil prvovrstni in izkušeni strokovnjak izvoljen za predsednika Kmetijske družbe, ko je imela 400.000 dolga, a je še prvo leto njegovega pred-sedstva postala aktivna in je pozneje imela celo lepe dobičke navzlic velikim investicijam, nakupu hiš in skladišč v Mariboru, Celju in Novem Mestu ter otvoritvi družbine prodajalne, ki je raz-širila ogromno poljedelskih strojev po vsej deželi. O njegovem plodonosnem delovanju pa najlepše pričajo letna po-ročila KD in pa zaupanje našega kme-ta v svojega požrtvovalnega voditelja.

Agilno delovanje g. Sancina pa ni omejeno le na gospodarsko polje; požrtvovalen delavec je tudi v nešteti drugih organizacijah in pokretil. Med drugim je podpredsednik »Sočec« in predsednik ASK Primorja. Kar je Klub Primork napravil na humanitarnem polju, to je »Soča« storila na prosvet-nem in organizatornem polju. Po vojni je »Soča« v Ljubljani prva začela z rednimi predavanji in dolgo je slovela kod edino ljudsko-prosvetno žarišče med nami in če je sedaj v Ljubljani in po vsej dravski banovini glede prostovolj-nega javnega prosvetnega dela znatno boljše, gre v veliki meri zasluga temu društvu in njegovim voditeljima med katerimi stoji v prvi vrsti jubilan.

Ivo Sancin je tudi podpredsednik Saveza emigrantskih udruženj. — Po-leg tega je bil izvoljen za namestnika senatorja.

ILICA 128

Nabavljajte Pokućtvo

kod J. D. Opacić i Linovi

ILICA 128

volastitofkaci

ILICA 128

telefon 6239

ILICA 128

Pripovijest „Istre“

Zastava na vjetru

Jože Jeram (Nastavak 10.)

Zorzut se je bavio svojim mislima do jutra, kad se je umirila bura i kad je sinuo dan, a svijetlo je u zrakama prodiralo kroz prozor.

Tada je nastao preokret. Čovjek, koji se je u tami, u tako jasnim obrisima u njemu javljao, nestao je. Zorzut je izgledao kao čovjek, koji je u danjem svijetlu iznenada opazio svoju pravu sliku pred sobom. Otresao je sa sebe prah noćnih misli i uspomena. Stidio se je samog sebe.

Otvorio je prozor. Na nebu je bilo malo oblaka, koji su u bijegu letjeli svodom i neprestano mijenjali svoj oblik. Najedamput se ponovno javi prijašnji čovjek u punoj snazi.

Za kose ga je dovukao iz kuta, kamo se je skrio i govori mu: »Tu stani! Zar se bojiš? Zar se treses pred onima, koji ne će da se užive u nove prilike? Neka idu u onaj kraj, za kojim čeznu!« Uvjeravao je svoju savjet: »Što mi mogu? Oni su sluge, ja sam gospodar. I gdje je pisano, da bi zapovjedao sluga a gospodar šutio?«

Sjetio se je na momačku pjesmu i crvenilo ljutine prekrilo mu je lice. Osvrnuo se je u mislima još malo unatrag i vidi je pred sobom kudravog, crnomanja-stog mladića, kojeg do tada nije vidio.

Na stepenicama je sreo kćerku.

— Da li si ti vidjela mladog gospodskog mladića u selu? Crnomanjast je, jak i kudrav...

— Kovačev student... — razjasni kći.

— Misleji, Misleji? — tražijo je u sjećanju njegovo krsno ime, koje je bio već zaboravio.

— Ciril Misleji. Sinoć je došao.

— Sinoć je došao i tebi je već sve to dobro poznato?

— Da, — odgovori kći nekako preplašena očevom strogošću. — Zajedno smo se vozili.

— Možda i na tvojem vozu?

— Da. Možda nije nešto u redu? — začudjeno

upita kći, dok je pogledom mjerila očev podbuhli, ne-ispavani obraz.

— Dobro, dobro, — reče Zorzut i kimne u znak da može ići. — Dobro! — kimne ponovno, kad je vidio, da ga kći začudjeno i dalje gleda.

Karmen je otišla.

Došao je u vežu, otvorio vrata i prešao preko praga. Želio je da se naučije čistog zraka. Bilo je još rano jutro, a budućji je bila nedjelja, u selu je bilo na nogama tek polovicu ljudi. Negdje je pjevala ptica. Nad obzorjem je visjela tamnoružičasta zavjesa od moglice. Po udaljenim obroncima raspoznavao se je kroz bistri zrak svaki grm i svaki kamen. Tek na momente udario bi vjetar u grane stabala i zazibao ih. Nije bio ni izdaleka onako snažan kao u noći i dan prije.

Zorzut je promatrao mali vrtlog prašine, koji se je vijao na cesti. A onda su mu oči odbluđile u stranu i zaustavile se. Prenerazio se je... Na cesti je opazio gzužvanu hrpu šarenih krpa, iz kojih je virio odlomljeni kolac.

Nehotice se njegov pogled podigne prama škol-skom prozoru. Nad njim nije više bilo zastave, koja se je obično u ovakvim danima doticala njegove glave, kad je stajao pred vratima. Prije nije toga opazio. Goli, slomljeni stijeg, skršen, stršio je kroz prozor prvoga sprata.

U tom istom trenutku prošao je cestom čovjek, koji je bio goloruk. Haljetak je nosio obješen preko ramena. Hlače su mu padale preko peta. Njegovo lice je bilo crveno, neljepo. Jedna strana lica bila mu je deblja od druge. Jedno oko bilo mu je zakrvavljeno crveno i otečeno. Pijan se je vraćao kući. Hod mu je bio nesiguran, umoran. Upirao je svu snagu, da bi hodao ravno, ali nije uspijevao.

— Žvanut — pozove ga učitelj.

Žvanut se je zaustavio. »A?« zine i ispusti glas, sličan glasu gluhoonijemih, i gledao je otvorenim ustima.

— Dodji ovamo! Zašto si se tako opio?

— Pa nisam ja pijan, — mučio se je Žvanut i krivdajući pristupi Zorzutu.

Zorzut je raširio zastavu, gledao je mrlje na n i pitao Žvanuta:

— Vidiš li što je ovo?

— Zastava.

— A znaš li ti možda, kako je ona dospje-l ovamo?

— Znaš li, kako je dospjela ovamo na cestu? Visjela je na školi, a sada je, eto, ovdje...

— Pa neko ju je... — počne Žvanut da izgovan svoju pijanu misao. Uzrignulo mu se je od vina i po-srnuo je, a zatim je sumanuto pogledao učitelja.

— Svjedokom ćeš biti. Prvo, da si vidio za-stavu na cesti s odlomljenim stijegom. Drugo, da je nisam ja bacio na cestu. Treće, treće... rekao si, da ju je neko otrgnuo... Ko?

— A?

Učitelj je odnio zastavu u kuću i metnuo je na pod. U tom momentu došla je Karmen po stepeni-cama.

— Vidiš li? — pokaže Zorzut na zastavu.

— Zastava? Vjetar ju je slomio...

— Vjetar, — reče Zorzut tvrdo i bijesno, — Vje-tar, koji je noćas pjevao pred školom! Vjetar, koji ne može da vidi ništa što je naše... A zar ti ne znaš, što se još može da nam se dogodi jednog dana...

Bio je crven u licu i otišao je stepenicama u sprat. Kćerka je šutke gledala za njim.

Stupio je pred zrcalo i ogledao se u njemu. Kao da ogleda svoje ogorčenje i ispituje mjeru tog ogor-čenja. Iza srditih crta lica naslućivao se je posmjeh, tiho zadovoljstvo, koje je počelo da obuzimlje sva njegova osjetila.

Izišao je na vrata i viknuo?

— Karmen!

Kćerka se je odazvala.

— Idi po kola. Idem u varoš. Odmah!

— Da, oče.

Zatvorila su se vrata. Čuo je trčeće korake na cesti. Zorzut je šetao sobom i od zadovoljstva trljao je ruke.

(Nastavit će se.)

Naša kulturna kronika

SRPSKA KRALJEVSKA AKADEMIJA PODIJELJE NAGRADU ANTI DUKIĆU.

Prošle nedjelje, 6. o. m., održan je u Beogradu svečani godišnji skup Srpske Kraljevske akademije nauka i umjetnosti u prisustvu Nj. Vel. Kralja, Patrijarhe, članova vlade i mnogih odličnih predstavnika državnih i naučnih institucija. Na tom skupu donesen je izvještaj o radu Akademije u prošloj godini i program za novu godinu, primljeni su novi pravi i dopisni članovi Akademije i proglašene su nagrade za književna djela iz zadužbine, kojima raspolaže Akademija, pa je tako iz zadužbine Ljubomira M. Mihajlovića sa 3.000 dinara nagrađen i naš zemljak, uvaženi književnik g. Ante Dukić za svoje djelo »Pogledi na život i svijet«, koje je izišlo već u dva izdanja, u prvom izdanju latinicom u Zagrebu, a u drugom ćirilicom (kod Gece Kona u Beogradu).

Ante Dukić jedna je rijetka pojava u našoj jugoslovenskoj literaturi. Ma da je počeo literarno da radi već u mladosti, zaokupljen kao učitelj teškom borbom za život i vrlo aktivnim sitnim i apsorbujućim nacionalnim radom u Istri i Gorici, on uspijeva tek u svojim podmaklim godinama, kad se drugi razvikani književnici povlače u zatišje slave, da se afirmira i da dobije onaj lijep književni glas i ime, koje sada nosi. Poslije rata prošlo se je to ime u vezi s romanom »Iz dnevnika jednog magarca«. Tim romanom svratio je Dukić na sebe pozornost, jer je u toj knjizi kritika zapazila pravog pisca neobično svježeg duha, fine ironije i satire.

U tom »dnevniku« Dukić je prikazao život jednog sela, gledan očima magarca, što ga gospodar nemilosrdno bije. Knjiga je to puna jetkih opažanja, izrečenih kratko, pregnatno. Možda i nema knjige, u kojoj je psihologija našeg istarskog sela bolje dana nego u ovom »Dnevniku jednog magarca«.

Poslije tog romana Dukić je objavio malu »Neduznu priču o nevinom futurizmu«, vrlo duhovitu i spretno izvedenu »poenu«, u kojoj se parodira moderna poezija ne samo u formalnom pogledu, nego i u njezinoj suštini.

Treće njegovo djelo u knjizi su njegovi »Pogledi na život i svijet«, sažete, zbijene i duboke misli, u formi aforizama, u kojima je dana čitava jedna životna filozofija izdijeljena logički, detaljno, precizno i apsolutno originalno. I po duhu to je Dukićevo djelo jedna interesantna i odlična novina u jugoslavenskoj literaturi. O toj knjizi maksima, koje je iz Dukića izbacio život pun iskustva, iduh neobično svjež, kritika je mnogo govorila, većinom s priznanjem i divljenjem. — Bogdan Popović, najauktoritativniji jugoslavenski književni kritičar i esteta je svoje mišljenje o knjizi iznio u jednom božićnom (ili uskršnjem) broju »Politike«, u jednom opširnom, duhovitom i znalački pisanom napisu, koji je, (slobodni smo to misliti) možda jedno od najljepših priznanja i satisfakcija, koje je Dukić kao pisac mogao očekivati.

A sad, eto, čitamo u izvještajima o skupu Srpske Akademije ono o nagradi za »Pogled«. Ne potcjenjujući (u ova crna vremena!) ni materijalnu stranu te nagrade, ne možemo ipak a da u prvom redu ne naglasimo njezino moralno značenje, i uvažujući to, moramo da g. Anti Dukiću najiskrenije čestitamo.

ŠULIGOJEV ZBOR KONCERTIRA V BEOGRADU

Mladinski pevski zbor iz Trbovlj-Vode v Dravski banovini priredi 21. t. m. ob 20. koncert v novi dvorani Kolarčeve zadužbine v Beogradu. Na sporedu su narodne in sodobne umetne pesmi jugoslovenskih skladateljev.

100 rudarske dece brojeći zbor dirigira njegov ustanovitelj Avugost Šuligoj, klavirsko točke pa bo spremljal Milan Pertot, oba učitelja, primorska rojaka.

Dolžnost vsakega zavednega rojaka v prestolici je, da počasti s posetom tega koncerta poštovnovalno delo rojakov v novi domovini in s tem dokumentira zavednost in skupnost vseh primorskih emigrantov.

Za koncert, ki se bo vršil pod pokroviteljstvom Kraljevića Petra, so določene prav niske cene, tako, da bo vsakemu omogočeno prisostvovati koncertu tega prvega in edinega tovrstnega zbora v državi, ki si je v kratkem času svojega obstoja pridobil že velik umetniški sloves.

RIJAVEC U LJUBLJANSKOJ OPERI.

Glasoviti svjetski operni pjevač Josip Rijavec, naš zemljak, rodom iz Gorčke, došao je iz Berlina u Ljubljano. U četvrtak 10. o. m. gostovao je u ljubljanskoj operi u ulozi Cavaradossija (Tosca), koja je jedna od njegovih najboljih uloga. Gostovat će u još nekoliko uloga. — Odlični tenorist Rijavec uživa danas veliki glas ne samo u Evropi, nego i u Americi. Laniške godine je uspjehom gostovao u Buenos Airesu. Član je opere u Berlinu.

PREDAVANJE DRA BÜHMA.

Dne 3. marta je priredilo društvo »Pravnik« u Ljubljani na sudišću predavanje. Predavao je naš rojak g. honorarni univerzitetni profesor dr. Ludwik Böhm o nacionalnem ekonomu Luju Brentanu.

BRAVNIČAR PRODUCIRA.

Matija Bravničar, uvaženi naš mladi kompozitor, objavio je u posljednjem broju muzičke revije »Zborovi« pjesmu »Osamljena« za sopran i klavir.

FERDO DELAK REŽIRA.

Naš mladi publicista i literarni revolucioner Ferdo Delak vratio se je iz inozemstva (Pariza i Beča), gdje se je nalazio na studijama. Došao je u Ljubljano s novim saznanjima i — s mladom simpatičnom ženom, jednom nadobudnom umjetnicom plesa. Počeo je da radi u ljubljanskom teatru i režira Offenbachovu komičnu operu »Robinzonada«, koja će se davati ovih dana. Delak nastupa kao režiser prvi put.

»BRATJE IN SESTRE« — NOVELE BOGOMIRA MAGAJNE.

Mohorjeva Družba u Ljubljani izdala je jednu novu zbirku novela našeg Bogomira Magajne. Lani je Družba izdala njegovu zbirku »Primorske novele«. Ove godine su mu novele izišle pod naslovom »Bratje in sestre« (broširano 18 Din, u platno vezano 27 Din.) — Literarna vrijednost tih novela je velika i izvan diskusije, Magajna se je u posljednje vrijeme afirmirao kao izradjen pisac. U ovoj zbirci ima i takvih stvari, koje interesuju specijalno nas i koje će svaki od nas s razumijevanjem čitati (»Ananas«, »Pismo«, »Primorska črtica« itd.)

ANTE MODRUŠAN DJEČJI PJESNIK.

U posljednjem broju lista za sokolsku mladež »Naša Radosť« objavio je naš saradnik Ante Modrušan-Prikodražan jednu uspjelu pjesmicu pod naslovom »Mirno«.

JOŠ O KOSOVU.

U Nikšiću (Crna Gora) počeo je izlaziti književni list »Razvršje«. U prvom broju taj list donosi lijep prikaz poezije našeg rano umrlog Srećka Kosovela.

JOŠ JEDNA GREGORČICEVA AKADEMIJA.

Ljubljanska građanska škola priredila je »Gregorčičevu akademiju« u korist djece besposlenih roditelja. Na programu je bio prigodni govor, nekoliko deklamacija i pjevačkih tačaka Gregorčičevih pjesama.

NOVA KOMPOZICIJA JOSIPA MANDIČA.

Na koncertu Praške Filharmonije u Pragu prošlih se je dana davala glazbena pjesma u šest djelova »Noćni put« od našeg uvaženog kompozitora dra Josipa Mandiča, koji u inozemstvu uživa odličan glas. Kritika u svim praškim listovima govori o ovom novom djelu veoma laskavo i ističe Mandičevu veliku stvaralačku snagu.

NOVI KUMAREVI USPJEŠI.

Srećko Kumar, poznati zborovodja našeg zaslužnog i divnog učiteljskog pjevačkog zbora u Juljskoj Krajini, živo radi i u Jugoslaviji. On vodi pjevački zbor Jugoslavenskog učiteljskog udruženja (u kojem srž tvore naši zemljaci učitelji emigranti iz bivšeg našeg zbora). Prošlog ponedjeljka taj je zbor nastupio u Ljubljani s vrlo velikim uspjehom. Kritika piše laskavo i o zboru i o Kumaru. Zbor nazivlje Škerjanc u »Jutru« moćnom kulturnom postojankom v naši narodni prosveti, a Kumara nazivlje »najagilnejšim i najtemperamentnejšim dirigentom ki si ga moremo misliti«. — »On zna svojo četo navdušiti in privedi do velikih uspehova«.

SILVESTER ŠKERL O FRANZU WERFELU.

Silvester Škerl, naš mladi književni kritičar i esejista, pred nekoliko je dana u ljubljanskom radiju održao literarno predavanje o istaknutom njemačkom književniku Franzu Werfelu.

UMETNIŠKA PRIREDITEV V ČAST

MAŠE GROMOVE IN IVA SANCINA

»Istra« je že zabeležila, da sta naša popularna narodna delavca ga Maša Gromova in g. Ivo Sancin pred šestdesetom letnicom. Ob tej priliki so se njuni prijatelji odločili, da podprejo njuna plemenita stremljenja z ustanovitvijo »Sklada Maše Gromove in Iva Sancina«, iz katerega se bodo delile nakaznice sa brezplačno prehrano beguncem in se pomagalo opremi zavetišča »Tabor«, ki nudi tem nasrečnikom prvo streho na svobodnih tleh.

Temeljni kamen za sklad naj položi donos svečane akademije, ki bo v soboto zvečer v veliki dvorani ljubljanskega Uniona. Akademija bo nekaj izrednega, saj bodo sodelovali naši najboljši umetniki. Pročninentni rojaki obeh jubilarantov so se radevolje odzvali klicu, da povzdignejo nivo proslave in prispevajo s svojim ne-sebičnim sodelovanjem k namenu prireditve. Tako se bo predvajal program, v katerem bodo nastopili: članici opere gđe Mezetova in g. Poličeva, pianistka gđc. Jadviga Poženelova, bariton g. Primožič, tenorista gg. Rijavec in Simenc, recitator g. Emil Kralj, violinist g. Karel Sancin,

ravn. Glasb. Matice v Celju (spremljala ga bo na klavirju njegova žena ga. Mirca Sancin); klavirsko spremstvo solistov so prevzeli gg. Polič, ravnatelj opere, ter kapelnik Neffat in dr. Svara. Zborovo petje bo reprezentiral pevski zbor »Tabora« pod vodstvom g. Venturinija.

KRIKKA O JOŽI LAVRENČIČU.

O omladinskoj knjizi »Tiho življenje«, koju je napisao naš zemljak poznati književnik Joža Lavrenčić, a izdala nedavno Ljubljanska »Mladinska Matica«, »Slovenec« donasa u podlistku veoma pohvalnu kritiku. Naročito naglašava kritičar, da je Lavrenčić veoma živ u opisanju krajeva i da su njegove legende u glavnom vezane na naše krajeve u Juljskoj Krajini.

DR. HENRIK TUMA PREDAJE O NAŠIM JULJSKIM ALPAMA.

U ponedjeljak 7. marta predavao je u Mariboru (Ljudska univerza) poznati pionir slovenskog planinarstva i poznavalac naših planina u Juljskoj Krajini, dr. Henrik Tuma o »onom delu naših zapadnih Alp, ki nam jih je nemilosrdna usoda iztrgala«. Svoje predavanje popratio je biranim projekcijama.

»VEZ«

mjesečni list za žene izašao 2. broj god. VII. sa sadržajem: Ornamentika bosanske čarape. Zapisci zaljubljenika. Seljačka žena u Bosni. Misli o uzgoju. Borba. Žena u našoj narodnoj poeziji. Prijateljice. Pomoćna radnica i Listak. Na prilogu: crteži za ručni rad, opis crteža, slike krojeva, kuhinja, kućanstvo, zdravstvo, materinstvo itd. Godišnja pretploata na list stoji 48 dinara. Pojedini broj 4.50 Din. Naručuje se kod Uprave lista Zagreb, Pavla Radića ul. 26.

Našim organizacijama!

Nedavno je naša uprava razaslala svim savezima organizacijama jednu okružnicu, kojom se organizacije upozoravaju, da će uskrsni broj našega lista izići u većem opsegu, pa je u tu svrhu potrebno sakupiti što više oglasa, kako bi troškovi štampanja bili što manji. Na tu okružnicu nisu sve organizacije odgovorile. One organizacije, koje to još nisu učinile, molimo da to pitanje pretresu i jave što prije rezultate hitno, jer o tome ovisi opseg našeg uskrsnog broja. Molimo, nadalje, organizacije, da nastave što življe s akcijom oko sakupljanja novih pretplatnika. Ta je akcija u malom zastoju, a tom su zastoj mora da dosegne tiražu od 6.000 primjeraka najmanje još tokom ove godine. Poradimo svi složno na tome i uspijeh ne će uzmanjkati.

Preporučamo organizacijama, da učine sve što mogu, kako bi pretplatnici u njihovom djelokrugu shvatili što ozbiljnije svoju dužnost i plaćali što savjesnije svoje pretpate, jer o tome ovisi opstanak i razvitak našega lista.

Upute za čuvanje od gripe i influence

Hladno doba godine sa promjenljivom temperaturom pogoduje razvijanju i širenju različitih priljepčivih bolesti, kao gripe i influence. Takove se bolesti, kao što su gripa i influenza šire veoma brzo i za kratko vrijeme znaju njima biti zaražene čitave pokrajine, pa čak i čitave države. Za različne druge teške zarazne bolesti, kao što su:

kolera, tifus, kuga, crne kozice i druge uspjelo je naući da im pronadje uzročnika i da bolesnika koji oboli na takovim bolestima podvrgne prokušanom liječenju i suzbijanju bolesti. Te užasne bolesti liječe se već danas mnogo lakše i uspješnije.

Kod gripe međutim nije takav slučaj, jer nauka još nije utvrdila koji je pravi uzročnik gripe.

Za gripu je utvrđeno da se vrlo brzo i lako širi, da se prenosi s jednog bolesnika na drugog zrakom i što je još teže nije nam poznat uzročnik gripe, a nitj još nemamo nekog naročnog lijeka protiv te bolesti.

Poznato je međutim da se gripa lako i brzo širi i da se javlja sa laganim podmlaklim simptomima kao: Sa lakšom prehladom, malo kašlja, lagani bronhitis, neznatna sumornost u glavi, promuklost grla, neznatna bol u kostima i eventualno za koju liniju povišena temperatura navečer.

Svi ti simptomi ne dolaze najedamput.

a nekoji mogu uopće da i ne nastupe. Dakle ništa naročitoga. I čovjek kojega je već gripa odabrala za svoju žrtvu ne pridaje odmah dužnu pažnju spomenutim lakšim simptomima i vrši svoj dnevni posao, kreće se među ljudima, i dok se zapravo još nije ni sjetio ni shvatio da je obolio od gripe, on je već zarazio desetine zdravih osoba. Na ovaj način širi se gripa. Zato je potrebno da svaki onaj, koji na sebi osjeti sumnjive simptome gripe odmah legne u krevet i pozove liječnika, koji će ispitati stanje bolesnika i odrediti njemu. Ovo je potrebno naročito podvući, jer se redovito nažalost događa da se gripi, obzirom na njenu podmlaklost ne pridaje odmah u početku dužna pažnja i ne nastoji bolest odmah u početku suzbijti. U ovom slučaju je dobra naša narodna poslovice koja kaže da je »bolest lakše spriječiti, nego je kasnije liječiti«.

Simptomi su gripe dakle u početku skoro neosjetljivi, ali su zato posljedice teške, jer ako se u početku zanemari liječenje bolesti se vrlo brzo razvija i može poprimiti i najteži karakter.

Naučno je konstatovano da se klice raznih bolesti »vlače« u ljudsko tijelo kroz organe za disanje, dakle kroz nos, usta i grlo.

Kroz organe za disanje uvlači se i gripa u tijelo.

Za obranu od gripe preporučuju: izbjegavati nagle promjene temperature, izbjegavati vlagu i svaki prenaporan posao, toplo se odijevati, uzimati lakšu hranu, uzdržavati svakidnevni redoviti otvor crijeva, a što je najvažnije često puta kroz dan ispirati nos, usta i grlo sa raskušno blagim sredstvima.

Takovih sredstava ima više. Treba paziti da takova sredstva ne budu previše oštra, jer se na taj način može postići obrnuti efekat, to jest da se osjetljive sluzne kožice grla, nosa i usta upale i na taj način još lakše okuže sa različnim bacilima, pa i gripom.

Kao najpodesnije sredstvo za raskušivanje grla, nosa i usta pokazalo se do sada u praksi, da je to naš odličan domaći preparat

»ALGA«

Naš savjet Vam dakle glasi: Ulijte jednu žličicu ALGE u čašu čiste vode i sa tom mješavinom grgljajte grlo, ispirajte nos i usta i grlo više puta na dan. Kad nemate čašu čiste vode pri ruci, namočite maramicu ALGOM i prislonite je na nos i usta i udišite dobro, jer će pare od ALGE disanjem ući i u najzabavnije otvore i bore i razvit svoje blagotvorno djelovanje raskušivanja i odstranjivanja uzročnika iz kojih se razvija bolest, među kojima i gripa. Osim toga dobro je da uvečer prije nego legnete masirate (trljate) dobro sa ALGOM prsa, leđa, mišice. Masaža sa ALGOM djeluje tako da olakšava tijelo, pravi ga elastičnijim i otpornijim. ALGA se dobiva posvuda uz cijenu od dinara 14 po flaši i uz svaku je flašicu priložena tačna uputa.

Mali oglasnik „ISTRA“

VELIKU KUĆU TIK ZRINJSKOG TRGA (ugao), sunčani položaj, sa više trgovačkih lokala, te stanova po 2, 3-4 sobe sa komforom, poslovne prostorije, krasan veliki podrum ispod cijele kuće, svi stanovi parketirani, uveden plin i elektrika itd. Godišnji dohodak oko Din 500.000. Prodajem za cca 2.850.000 Din. »Argus«, Petrinjska ulica 2 — (410-77).

KUĆU NA ZRINJEVOU dvokatnicu, sa više ul. lokala, stanova i poslovnih prostorija, sve sobe parketirane, plin i elektrika provedeno, površina zemljišta oko 200 četvornih hvati, kolni ulaz i dvorište, prodajem povoljno radi obiteljskih razloga. »Argus«, Petrinjska ulica 2 — (235-82).

KUĆU JEDNOKATNICU sa 1 uličnim lokalom, 7 stanova po 2 sobe, 7 stanova po 1 sobu sa nuz-prostorijama i 1 stan od 1 sobe sa stjednjakom, elektrika, vodovod, kanalizacija, oko 220 četvornih hvati vrt i dvorište, sve ogradjeno, ul. fronta oko 22 metra, godišnji čisti dohodak 100.000 Din, prodajem za cca 650.000 Din, potrebno u gotovom ili uložnicama Din 400.000, ostalo dug va preuzeti. »Argus«, Petrinjska ulica 2 — (235-82).

POSJED TIK ZAGREBA 12 kat jutara sa gospodskom vilom od 8 soba, sa svim najmodernijim komforom, centralnim loženjem, posjed se sastoji iz vinograda, cca 4,5 kat. jut, nešto oranice, vrt, voćnjak i šljivika. Uz posjed nalaze se potrebne nuzgrade štala itd., kao i podrum betoni-ran, prodaje se za cca 480.000 Din. — »Argus«, agencija, Petrinjska ulica 2 — (1391)

JEDNOKATNICU NA KANALU sa 10 malih stanova, elektrika, vodovod i kanalizacija, godišnji dohodak Din 56.000, prodajem za cca 475.000 Din. »Argus«, Petrinjska 2 — (1372-169).

Ig. Breznikar

Trgovina kave i čaja
Vlastita elektroprižiona i
elektromlin za mlevenje
Zagreb, Ilica broj 65.
Telefon 7657

EMIGRANTI — V NOVOM MESTU IN OKOLICI! Ako se hoćete zavarovati proti požara (stavbe, premičnine), za življenje (smrt, doživetje), vse kombinacije, razpoka šip, avtoceste, jamstveno, nezdorno ali vltom, zglaste se pri Soncu, potniku Vzajemne — v Novem Mestu.

GRADSKA ŠTEDIONICA

općine slob. i kralj. glav. grada Zagreba

Obavlja najkulatnije sve burzovne kao i ostale bankovne poslove — Iznajmljuje sigurnosne pretince (Safe-Depot)

Za sve obveze, a napose za uloške jamci općina sl. i kr. glav. grada Zagreba